

## – כללות המזמור –

### מזמור קכ"א

### כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

#### א

א. דער מזמור קכ"א אין תהלים הויבט זיך אן: "שיר למעלות אשא עיני אל החרים) מאין יבוא עזרי".

וואס דער פירוש אין דעם איז, ניט אז דאס איז א תמי' און א שאלה וכיו"ב, אז "מאין יבוא עזרי"? – נאר דאס איז גלייך אן אנזאג פון וואנעט עס קומט דעם אידן'ס עזר – אז א אידן'ס עזר, "עזרי", קומט פון (דער דרגא פון) "מאין",

וואס "מאין" איז בגימטריא מאה ואחד, וואס דאס איז פארבונדן מיט אלע מעלות וואס זיינען דא אין מאה ואחד, כמבואר אין לקו"ת<sup>1</sup>, און מ'פארבינדט דאס אויך אין די מאמרים פון רבותינו נשיאינו מיטן מאמר חז"ל הידוע<sup>2</sup> "אין מזל לישראל".

ב. וואס דאס איז ע"ד ווי מ'האט געלייענט (און געלערנט) אין תורה בשמחת תורה – אז "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב"<sup>3</sup>, וואס דער פירוש אין דעם איז, ניט נאר אז דערפאר (וואס "וישכון ישראל בטח בדד") דארף מען ניט איבערטראכטן און מורא האבן – נאר ווי ער איז דערנאך גלייך ממשיך אז דערפאר איז "אשריך ישראל", אידן זיינען נאך מער גליקלאך, ביז אין אן אופן פון תענוג, וואס דאס איז דער אפטייטש פון "אשריך" – דערפאר וואס אידן זיינען "עם נושע בה" וואס ער איז "מגן עורך".

און דערנאך – "ויכחשו אויביך לך ואתה על במותימו תדרוך", מיטן גאנצן שטורעם בזה ווי ס'איז פארשטאנדיק פון מפרשי התורה, ס'איז אבער אויך גענוג פשוטו של מקרא שבדבר.

וע"פ שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר<sup>4</sup>, אז בחודש תשרי נעמט מען "סחורה" על כל השנה כולה, און דערנאך פאקט מען עס פאנאנדער במשך ימות השנה –

(1) ראה כב, ג.

(2) שבת קנו, סע"א.

(3) ברכה לג, כח-כט.

(4) שיחת שמע"צ תש"ז – נעתקה בסה"מ תשי"א ע' 78. ועוד

נעמט מען מיט אויך דעם ענין וואס מ'האט געלייענט און געלערנט בשמח"ת, על כל השנה כולה, ועאכו"כ אויף די ימים הסמוכים צו שמח"ת און צו חודש תשרי, וואס דאס זיינען דאך די טעג פון חודש חשון.

ואדרבה – אין חודש תשרי בשעת ער האט די "סחורה", האט ער אלע ענינים, כולל אויך דעם ענין פון "אשריך ישראל" – ס'איז אבער "איינגעפאקט", און מ'נוצט עס ניט בפועל; דוקא נאך חודש תשרי פאקט מען עס פאנאנדער, און ערשט דעמולט הויבט מען דאס אן נוצן מיטן גאנצן שטורעם.

וכמבואר בארוכה ווי דאס איז אין עבודה אין קונטרס היחוד (קונטרס ההתבוננות) לאדמו"ר האמצעי<sup>5</sup>, אין קונטרס העבודה<sup>6</sup> ובכמה מקומות – אז תכלית העבודה איז ניט אז ער זאל האבן דעם ענין אין אן אופן כללי, נאר דאס דארף זיין "פאנאנדערגעפאקט" אין פרטים און אין פרטי פרטים און ער דארף נוצן יעדער ענין במקומו ובזמנו,

וואס דוקא בשעת ער האט עס "פאנאנדערגעפאקט" און נוצט יעדער ענין במקומו ובזמנו, וביחד עם זה – בתכלית השלימות, כדבעי למיעבד<sup>7</sup> – פירט זיך דורך עבודתו בתכלית השלימות.

ג. וואס המדובר לעיל איז די התחלה פון מזמור קכ"א אין תהלים – אז א אידן'ס עזר קומט מלכתחלה בפשטות פון (דער דרגא פון) "מאין", אז "מאין" איז "יבוא עזרי";

מ'דארף דאך אבער האבן אז דער עזר זאל זיין ניט נאר אין רקיע השביעי, ניט נאר אין "מזל" שבנשמה<sup>8</sup>, ניט נאר אין יחידה שבנשמה – נאר אז דאס זאל ביי אים אויך זיין בטוב הנראה והנגלה, עס זאל זיין "אוצרך הטוב לנו תפתח"

איז ער גלייך ממשיך אין דעם (צווייטן פסוק פון דעם) מזמור תהלים: "עזרי מעם הוי' עושה שמים וארץ";

דער עזר ("עזרי") ווערט פריער נמשך פון "מאין", פון א דרגא "דלא<sup>9</sup> אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל", העכער פון שם הוי'<sup>11</sup>;

(5) בתחלתו.

(6) פ"ו.

(7) ראה כתובות סז, רע"א.

(8) ראה לקו"ת האזינו עא, ד. ובכ"מ.

(9) ראה מכתב כללי בין יוהכ"פ לחגה"ס ש.ז. הע' ד"ה הטוב לנו.

(10) לקו"ת פינחס פ, ב.

(11) לקו"ת שמע"צ צ, ב – מזח"ב פג, רע"א.

דערנאך ווערט דער "עזרי" גלייך נמשך אין – "הוי" עושה שמים וארץ", וואס דאס איז כולל גאנץ סדר ההשתלשלות ביז דעם עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ד. דערנאך בשעת דער "עזרי" קומט אראפ אין עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו – דארף מען דאך דארטן האבן ספעציעלע באווארענישן וואס מ'דארף זיי ניט באווארענען אין די עולמות שלמעלה מזה. אפילו ניט אין עולם העשי' הרוחני –

איז אויף דערויף זאגט ער ווייטער אין דעם מזמור, אז עס קומט צו איז עוה"ז התחתון א שמירה מיוחדת "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל":

אע"פ וואס מ'געפינט זיך איז א וועלט וואס דארטן קען זיין א קס"ד אז עס איז דער היפך פון "לא ינום ולא יישן שומר ישראל",

ובפרט אז ידע אינש בנפשו אז ס'איז דא דער ענין וואס צוליב אים איז "גלינו מארצנו"<sup>12</sup> וואס דעמולט איז א איד ישן מן המצוות<sup>13</sup>, און דעמולט איז דא דער ענין השינה למעלה<sup>14</sup>.

אעפ"כ זאגט מען אז דאס האט קיין שייכות ניט מיט דעם וואס "לא ינום ולא יישן שומר ישראל", ווארום דאס נעמט זיך פון בחי' "עינא פקחא", וואס דארטן איז אינגאנצן ניט שייך דער ענין פון שינה, ווי עס שטייט אין זהר<sup>15</sup>, ומבואר בחסידות<sup>16</sup>,

וכמדובר לעיל אז דאס נעמט זיך פון "מאין", וואס איז א דרגא "דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל", וואס די דרגא איז העכער אפילו פון שם הוי', ועאכו"כ אז דאס איז העכער פון ווי דאס קומט אראפ דערנאך אין "עושה) שמים וארץ", און דארטן איז די דרגא פון "עינא פקחא", אז ס'איז דארטן לכתחלה ניט שייך דער גאנצער ענין פון שינה.

ביז וואנעט אז מ'זאגט<sup>17</sup> אז "לא ינום ולא יישן שומר ישראל" גייט אויף בחינת עתיק, וואס "לית שמאלא בהאי עתיקא"<sup>18</sup>, אפילו שמאל דקדושה איז דארטן אויך ניטא, ווארום ס'איז "כולא ימינא"<sup>19</sup>.

(12) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.

(13) שהש"ר פ"ה, ב. יל"ש עה"פ שה"ש ה, ב (רמז תקפח). יל"ש אסתר רמז תתרנז קרוב לסופו.

(14) יל"ש אסתר שם. וראה ד"ה בלילה ההוא הי"ש"ת.

(15) זח"ג קכט, ב.

(16) ראה תר"א הוספות קיז, א. ובכ"מ.

(17) זח"ג שם. יהל אור ע' תעט. וש"נ. אוה"ת בלק ע' תתקפט

(18) זח"ג שם, א. ועוד.

און מ'פארבינדט דאס אויך<sup>19</sup> מיט דעם ענין פון "לא שניתי"<sup>20</sup>, אז דער ענין פון "לא ינום ולא יישן שומר ישראל" שטייט אין אן אופן פון "לא שניתי",

וואס דערפאר איז אפילו ווען מ'קומט אראפ אין עוה"ז התחתון שאין למטה ממנו, אין "בירא עמיקתא"<sup>21</sup>, און אין "בירא עמיקתא" גופא קומען נאך צו ענינים בלתי רצויים – איז אבער א דבר ברור און מ'האט גלייך די פארזיכערונג און הבטחה גמורה, ביז א ודאות גמורה, אז "לא ינום ולא יישן שומר ישראל", מיט די אלע פרטים בזה, ווי ער רעכנט זיי אויס אין די פסוקים שלאחרי זה.

ה. וואס דערפון האט מען דעם ביאור בפשטות (און דאס גיט אויך א נתינת כח), ניט נאר פאר "ראשיכם שבטיכם" נאר אויך פאר "חוטב עציך" און "שואב מימך"<sup>22</sup> – ווי עס קען זיין ביידע זאכן צוזאמען, אז כאטש "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", איז א איד שמח מיט א שמחה אמיתית און א שמחה למעלה ממדידה והגבלה:

שטייענדיק אין עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו, איז א איד בשמחה אמיתית – ניט דערפאר וואס ער ווייס ניט וואס עס טוט זיך אין וועלט, נאר ע"ד המדובר לעיל אין מאמר בנוגע צו ענוה, אז ס'איז ניט דער פירוש אז אן ענין ווייס ניט זיינע מעלות, נאר ער ווייס פון זיי און אעפ"כ שטייט ער בביטול – עד"ז בענינו:

ער ווייס אז "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", און דערפאר טוט ער כמה פעולות בכדי דאס צו באווארענען: ביחד עם זה אבער איז "חדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא"<sup>23</sup> ווארום ער ווייס אז אויך אין וועלט אין ("הוי' עושה) שמים וארץ", ווערט נמשך "עזרי" פון (דער דרגא פון) "מאיך", ביז אז דאס ווערט נמשך אין אן אופן פון "לא שניתי" אויך למטה, אין עוה"ז התחתון וואס דארטן איז "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים" – אז "לא ינום ולא יישן שומר ישראל",

און וויבאלד אז דאס נעמט זיך פון "לית שמאלא בהאי עתיקא . . כולא ימינא" – ווערט די שמחה אויך אין דעם צווייטן סטרא.

שיחת כ' מרחשון ה'תשמ"א<sup>51</sup>

(19) ראה יהל אור שם. אוה"ת שם ע' א'ס ואילך. ובכ"מ.

(20) מלאכי ג, ו.

(21) ל' הש"ס – חגיגה ה, ב.

(22) נצבים כט, ט"י.

(23) ראה זח"ג עה, א. תניא ספ"ד. אגה"ת רפ"י.

(24) הנחה בלתי מוגה.

## קכא, א – שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי

### האריז"ל

#### ב

[בשבת אומרים] . . שיר למעלות באות ל', לפי שרומז למלכות שניקנית בל' מעלות. אשא עיני אל ההרים, הם אבות הנקראים הרים כי שם תשוקתם לעלות. מאין יבא עזרי, מצד אריך אנפין הנקרא אין, וחכמה גם כן נקרא אין, שמקבלת מאין, כמ"ש והחכמה מאין תמצא. ויש בזה השבח ו' פעמים שמירה, נגד ו' קצוות, בסוד ה' גדול. וביום השבת היא מתחברת עם בעלה, בסוד האבות עולם, וברחמיו מאציל עליהם מלמעלה שפע הברכות, ובזה היא נשמרת מכל רע, לא יבוא בה ערל וטמא.

פרי עץ חיים – שער השבת – פרק יט

#### ג

**והנה** ט"ז באב, בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. כמבואר סוף תענית, וסוד הזיוגים יונקת מבינה, סוד יוה"כ, כמ"ש הנושא אשה לשם שמים, עונותיו נמחלין לו. וסוד כרמים, כטעם כי כרם י"י צבאות בית ישראל, כי כרם גימט' י' הויו"ת. ועוד פי' בעיגול, כמו כרם ביבנה, שכולם רואין זאת לתוספת צניעות, ונסמכו מלתא של אותו יום, הואיל שבו הותר שבט בנימין לבא בקהל, והותרו השבטים לבא זה בזה, ובו ביטלו המבטל עלית הרגל, וכל הנטיעות של אותו יום, פסקה ערלה שלהם לזמן מועט, שהוא ב' שנים ומחצה דווקא, והוא שיעור תיקון הזמן שנחלקו ב"ש וב"ה פרק קמא דעירובין אם נוח לאדם שנברא וכו', עיין שם הפסוק ערלת לב, ובו כלו מתי מדבר. ובו ניתנו הרוגי ביתר לקבורה. ובו תבר מגל, שכל אותו יום כורתין עצים למערכה ותו לא, לפיכך הרבוה בתפילות באותו יום, ומביאין קרבן עצים למערכה, כמ"ש בתענית, אלו הם ז' מעלות טובות של אותו יום, המכונה ליסוד, שהוא ז' בכ"מ. ותנן התם באמרם, פי' בעל הכרמים, הנעשין שושבינן לזרע קודש, בסוד בחור שא עיניך וראה, בסוד אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, עזרי בסוד עזר כנגדו, ובנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים ושוחקות, שהוא שבח גדול אליהם בכל זמן.

פרי עץ חיים – שער חג השבועות – פרק א

## כ"ק אדמו"ר הזקן

## ד

**ולבאר** הענין איך המצות הם עוזרי הנה פ"י וענין עזר מבואר בזהר ע"פ אעשה לו עזר שהוא להיות זו"נ פב"פ כמ"ש בזהר בראשית (דל"ה ע"א) אבל סמך דא עזר. ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין כו' סמוכים לעד לעולם כו' ע"ש ובזח"ג (דף מ"ד ע"ב ודפ"ג ע"ב וד"ה סע"א). והנה ע"י יחוד עליון זה נעשה בחי' עזר גם למעלה ביחודא עילאה והוא ע"י העלאת מ"ן מיחוד דבי"ע שע"ז דייקא נמשך גילוי אור א"ס בז"א ועיין בזהר ויקרא (ד' ז' ע"ב) ואימתי יתקרי אחד כו'. ובפרדס בשער כ"ז שער האותיות פרק י"ח באות סמ"ך פ"י ענין סמוכים כי תפארת נסמך במלכות ומלכות נסמך בתפארת. והנה ביאור ענין זה דהחזרת פנים בפנים בנש"י למטה מבואר בד"ה כי ההרים ימושו. דהיינו כאשר נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש כו' משא"כ כשהם בבחינת פנו אלי עורף כו'. והנה להיות החזרת פב"פ הוא ע"י קיום המצות שהם ממשיכים גילוי רצון העליון ועי"ז נמשך ג"כ הרצון בנפש לאהבה את ה' ברצון וחפץ אמיתי כו' וזהו ענין ומשביע לכל חי רצון כו' יעו"ש. וכמ"כ נתבאר ענין זה בד"ה והיה מספר בני גבי פקדת הארץ ותשוקקיה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי פ"י וענין קדושה כו' שהיא בחי' אהבה רבה הנמשך ומתגלה בנפש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת רצון העליון הסוכ"ע כו' ע"ש. ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בסופו ולכן נק' המצות עוזרי שהם הגורמים העזר להיות סמוכים בבחי' פב"פ וזהו ישלח עזרך מקדש היינו ע"י אשר קדשנו במצותיו כו' וזהו ג"כ מ"ש מאין יבא עזרי ופ"י בזהר פ' יתרו (דפ"ג ריש ע"א) דפ"י מאין היינו מבחי' ע"י כו']:

. . וגילוי השמחה ע"י ביטול כל מונע ומעכב מקליפות וסט"א כמ"ש ובאבוד רשעים רנה [ועמ"ש מזה בפ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום וע' בזח"א פ' נח דס"א ב' ובפ"י הרמ"ז שם ובפ' חיי שרה דקכ"א ב'] והשמחה שהיא מביטול הסט"א היא שמחה גדולה ביתר שאת משמחת נפש הצדיקים בה' כו' כמשל היוצא מן השביה כו'. וע"ז אמרו במקום שבע"ת כו' כי יתרון האור הוא הבא מן החושך כו', [ואפשר לומר שזהו ע"ד מ"ש בפ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי' כנגדו וזהו גדול יותר מבחי' בעוזרי דמעשה המצות כי בחי' תשובה גבוה יותר שהוא בחי' מאדך. וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך כו' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה ת"ר נר חנוכה בענין אספה"מ שהיא בחינת מעשה המצות וענין אספשא"מ כו' והיא בחי' העזר הנמשך מבחי' כנגדו דייקא. וזהו ואני אראה בשונאי דייקא וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בענין סותה כו'. וגם י"ל כי ישלח עזרך מקדש הנה קדש הוא ח"ע דאורייתא מחכמה נפקת זהו העזר הנמשך על ידי מעשה המצות

שהם בחינת רצון העליון המלוכש בח"ע כו', אבל מאין יבא עזרי היינו מבחינת רצון העליון מה שלמעלה מהחכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא וזהו הנמשך ע"י תשובה כו' ולכן נאמר ע"ז אשא עיני כו' בחי' ואני אראה כו' וז"ש ג"כ מעם ה' עושה שמים וארץ דאיתא בפרדס בעה"כ ערך סייעתא דשמיא שהוא הסיוע ששרש המשכתו מהמדות עליונות והחכמה משא"כ בחי' מאין יבא עזרי זהו מבחינת שלמעלה מבחי' שמים וזהו עושה שמים וארץ כו' וע' מ"ש ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי. דזהו כענין הנ"ל דכי אתה נרי הוי' זהו כענין הוי' לי בעוזרי ומ"ש והוי' יגיה חשכי זהו כענין מאין יבוא עזרי ועו"ל בזה לפמש"ל דבחי' העזר הוא להיות כנס"י עם הקב"ה פנים בפנים ומבואר בזח"ג ס"פ אחרי (ד' ע"ז ע"ב) דחיבור ויחוד בחי' ו"ה הוא ע"י בחי' חסד אבל חבור ויחוד י"ה לא תליא חיבורא דילהון בחסד אלא במזלא תליא כו', ועמ"ש בענין ב' יחודים אלו ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות. וזהו עצמו ענין ב' בחי' עזר הנ"ל כי הוי' לי בעוזרי זהו ענין סייעתא דשמיא שהמשכה מבחי' חסד עליון להיות פב"פ ע"ד יחוד ו"ה אכן מאין יבא עזרי זהו בחי' מזלא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות נמשך משם ג"כ בבחי' ו"ה והיינו כמו בשבת שאז עולים זו"נ במקום או"א ממש. ומקבלים גם כן מבחי' מזלא כו' ועד"ז נאמר לעתיד ביום ההוא יהיה שגם ו"ה יהיו בבחי' ומדרגת י"ה. ועיין בפע"ח שער הק"ש ס"פ כ"ז בכוונת עזרת אבותינו וז"ל עזרת הוא סוד הורדת היכל ק"ק למטה בהיכל הרצון והוא נקרא עזרת אבותינו ושם אנו אומרים ג"כ ד' פעמים אמת כי שם גנוזים ד' ראשונות דז"א עכ"ל]:

### קיצור מהדרוש ע"פ הוי' לי בעוזרי

. . (ו) וזהו הוי' לי להיות נקלט שם הוי' בתוכיות ופנימית הלב הוא בעוזרי שהם המצות. ועזר זהו ענין סמוכים לעד בחינת פב"פ בחי' לך אמר לבי בקשו פני הוא ע"י את פניך הוי' אבקש דהיינו ע"י המצות בד"ה כי תצא כו' ונתנו ה' אלקיך כו'. ואני אראה הוא ע"י בשונאי דהיינו היצה"ר כשנעשה בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא וזהו העזר הנמשך מבחינת כנגדו. וזהו ישלח עזרך מקדש דהיינו ע"י אשר קדשנו במצותיו. ובחי' מאין יבא עזרי והיינו ע"י התשובה עמ"ש בד"ה האזינו השמים:

לקו"ת דרושים לשמ"ע צ, ב

### ה

להבין שרש ענין יונתי בחגוי הסלע כו', שכנס"י נמשלה ליונה כמ"ש עיניך יונים כו', הנה כתיב אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי כו', פי' שרש נפש דוד הוא מבחי' מל' דאצי' כידוע, וע"כ הוא אומר אשא עיני אל ההרים בבחי' הסתכלות עינים כלפי מעלה, כמ"ש עיני כל כו', עינינו אל ה' אלקינו, ואל ההרים הן בחי' המדות שבכתר שהן הרים העליונים ביותר (ובזוהר נק' טורי

חשוכא) מאין יבוא עזרי מבחי' אין דכתר יבוא עזרי והוא בחי' הסתכלות מלמעלה למטה כמ"ש הנה עין ה' אל יריאיו כו' עיניו כיונים כו', ובהסתכלות זו מקבלת המלכות ש"ע נהורין ולפעמים ק"נ נהורין כמ"ש בע"ח בפי' כי יקרא קן ציפור כו'. ולהבין זה הנה יש להקדים בשרש בחי' הסתכלות הראי' בעין מה היא דהנה אנו רואים שיש התלבשות כח התענוג בחוש הראי' יותר משאר החושים כי גם שיש הארת העונג בכל החושי' כמו בחוש הריח שמריח דבר בושם טוב שיערב לנפש מאד וכן חוש השמיעה כששומע קול ערב שמתענג מאד בנפשו הנה כ"ז אין לו ערך לגבי כח התענוג שמתענג בנפשו מהסתכלות העין בדבר ציור נאה, כמו דירה נאה מאד או בגדי ת"ת למראה או אבנים טובות מבהיקי' ביופי וכל דבר נחמד למראה ביותר שהרי אמרז"ל העין רואה והלב חומד הרי שהקדי' העין רואה ללב חומד כי ההתפעלות שבלב בחמדה ותשוקה נפלאה הגם שזהו התפעלות כל הנפש עד שתדבק כל נפשו בדבר הנחמד כמו ותדבק נפשו בדינה כו', וכמו שאמר במי שהעלה בלבו טינא על שנתן עיניו באשה א' כו' שהוא מסוכן בעיני הרופאים כו' וכידוע עכ"ז העין הרואה בדבר הנחמד שם מלובש כח התענוג ביותר עד שמחמתו נתפעל החימוד בלב וז"ש ולא תתורו כו' לפי שיש בו בחי' כח חזק מן הארת התענוג עד שימשיך את הלב לחימוד (כמו בחי' ערך אור המקיף על הפנימי שהפנימי נכלל במקיף כך החמדה בלב אעפ"י שהוא בחי' או"פ ובא בבחי' פנימי' ההרגשה יותר אבל כח התענוג שבראיה כולל כל מיני חמדה שהרי מסתעפים מחמת הראי' דוקא כמה מיני אופני חמדה בלב לפי ראי' העין דוקא דהיינו לפ"ע התלבשות כח התענוג בעין הרואה אם מעט או הרבה כו', והטעם הוא כי בעין יומשך כל עצם הנפש ממש והחמדה היא רק הארה פרטי' מסתעפת ממנו כו', לפי ששרש הראי' בחכ' שבנפש שכל תענוג עצם הנפש כלולה בה כו'), וכנראה בעליל שהאדם יוציא כל רכושו על דירה נאה ואבני חפץ יותר מתענוגי המאכלים העריבים ודברי בושם כו', וגם בע"ח מבואר אות ומופת לזה מן העוף הידוע ששמו ראה והטעם שנק' בשם זה הוא מצד חוש כח הראי' שבו שהיא חזקה בחוש זה ביותר עד שיש התגברות בחוש הראי' שלו להוליד כי בהסתכלות הזכר על הנקבה והנקבה בזכר נמשך כח הולדה בהם כמו שנמשך ע"י השפעת זרע לפי שכמו שהנקבה מתעברת מזרע הזכר מפני המשכת כח התענוג שבטיפת זרעם כך נמשך כ"כ בהסתכלותם זע"ז כו', עד שהנקיבה מתעברת מזה כמו שהיתה מקבלת שפע זרע וזה ידוע גם בספרי הרפואה שיוכל להתקבץ כל כח הנפש מכל הכוחות הפרטי' בכח בחוש א' בלבד ואז יהי' אותו החוש בחוזק גדול מאד, ונמצא הרי יוכל להיות התלבשות העונג בחוש הראות ביותר מכל החושי' כו' אמנם זה א"א לומר בסיבת התלבשות התענוג ביותר שבא מצד עצם מהות הראי' (דא"כ הי' מהראוי שיהי' כח הראי' חזק בכח פנימי' ביותר ואינו כן שהרי החוש הריח פנימי' ביותר) שהרי אנו רואי' להיפוך שהראי' חיצוני' יותר משאר החושים כי הלא המשכת וחיבור הנפש עם דבר הנראה לעין כל בבחי' נבדל כי הרי הדבר נבדל מן האדם הרואהו ואעפ"י שהעין מחברו ומקרבו א"ז קירוב באמת רק שמצטייר



הדבר במוח בדמיון בלבד אבל הדבר נבדל ועומד במקומו מרחוק לאדם משא"כ חוש הריח שהבושם שמריח נכנס מהות כח הריח ועולה במוח ממש לחזק ולהחיות הנפש כידוע בענין הריח שהנשמה נהנית ממנו וכן בבחי' חוש השמיעה נכנס באוזן ממש בחללים הקולות העריבים ומתאחד במוח שהרי אותיות הקול ממש נחקקים במוח כששומע כידוע, אך האמת הוא דבחי' התחברות חוש הראי' מתחברת לנפש בחיצוני' יותר אבל זהו רק מצד עצם מהות הראיה עצמה אך מצד בחי' התלבשות עונג הנפש אשר בחוש הראי' הנה מתלבש בה כל עונג פנימי' מעצם הנפש ביותר עד שנמשך כל הנפש אחר הדבר הנחמד למראה העין כנ"ל בענין העין רואה והלב חומד דעיקר התאוה בא מעין אל הלב כמ"ש וכי תאוה הוא לעינים כו', (ולפי"ז יש כאן ב' דברים התחברות הנפש והמשכת הנפש, ההתחברות שהוא מצד עצם חוש הראי' היא חיצוני' יותר מ"מ החיבור הנפש יש בראיה יותר מצד אור התענוג המלוכש בה ולא מצד עצם מהות הראי' שהרי עצם מהות הראי' אינו למעלה במדריגה מחוש הריח או השמיעה וכיוצא).

**והנמשל** מכ"ז יובן למעלה בבחי' מל' דאצילות דכתיב אשא עיני אל ההרים כו' שבהסתכלות זאת מקבלת המל' הארת הכתר בחי' ש"ע נהורין כנ"ל, הנה לכאורה א"ז מובן כלל זהלא בחי' מל' נק' סופא דכ"ד בחי' אחרונה ביותר ובחי' הכתר הוא בחי' האור העליון ביותר מכולם כידוע, ואיך תקבל המל' הכתר בבחי' ההסתכלות וגם הלא ידוע ומבואר בע"ח תמיד בסדר ההשתלשלות והתלבשות הפרצופים דכדי שיבוא אור השפע בבחי' מל' דאצי' הנה צריך לירד ע"י כמה התלבשות וצמצומים דהיינו ע"י שבחי' נה"י שבעליון בלבד נעשה מוחין לתחתון כמו מבחי' נה"י דא"א מתלבש באו"א נעשה להם מוחין ומבחי' נה"י דאו"א מתלבש בז"א ונעשה לו מוחין ומבחי' ז"א מתלבש רק בבחי' נה"י שבו בנוק' דז"א ונעשה לה מוחין כו', נמצא גם בחי' מוחין הפנימי' שבמל' נמשך ובא מבחי' הכתר שהוא בחי' א"א ע"י בחי' ריבוי הלבושי' והצמצומי' בהתלבשות א"א רק בבחי' נה"י באו"א כו' ואיך אמר אשא עיני אל ההרים כו' עיניך יונים כו' וכה"ג לקבל מבחי' א"א וכמ"כ איך אמר יאר ה' פניו אליך שהוא בחי' הארת פנים דא"א אל המל' מקור כנס"י כידוע שהוא בחי' ההסתכלות מלמעלה למטה כנ"ל איך יכול להיות בחי' דילוג המדריגות כ"כ מעליון ביותר לתחתון ביותר כו'. אך הענין הוא שיש בבחי' המל' ב' אופנים בבחי' קבלת השפע א' בהיותה מקבלת האור בבחי' קירוב הערך דהיינו שנעשה לה מוחין ואור וחיות ממש בבחי' פנימי' ותוכיו' ממש כו' כמו מבחי' נה"י ז"א שנעשה לה מוחין ממש עד"מ התהוות השכל בדיבור בפה לזולתו שנק' חכ' שבדיבור (בחי' מוחין דנוק') שהוא נמשך מבחי' הבל הלב כו' וכן עד"מ מבחי' נה"י דאו"א נעשה מוחין לז"א היינו בבחי' עו"ע שהוא בחי' אור ושפע המתקבל במקבל בבחי' קירוב הערך בבחי' אור וחיות ממש, עד"מ התהוות חיות ואור ושכל וטעם למדות שבלב מן החו"ב שבמוח ועד"ז מבחי' נה"י דא"א נעשה בחי' מוחין לאו"א שהוא בחי' חיצוני' הרצון המתלבש

להיות מזה התהוות אור וחיות למציאות החכ' כידוע במשל כי השוחד יעור כו', ונמצא בחי' אור השפע דא"א נמשך עד בחי' מל' דרך עו"ע אך אעפ"י שבא אור השפע בבחי' מוחין פנימי' שבמל' כנ"ל אבל מפני ריבוי ההתלבשות מעילה לעילה נתצמצם ונתעלם האור מאד עד שבהגיע האור לבחי' מל' הוא בבחי' צמצום האור במאד כנראה לעין שאור מהות הרצון בא בדיבור בשינוי המהות מפני ריבוי ההעלמות מרצון לשכל ומשכל למדות כו' לפי שא"א שיבוא לידי גילוי או"פ במל' מבחי' הכתר א"ל שירד האור והתצמצם בריבוי צמצומים כו', אבל באופן הב' בבחי' קבלת השפע שלא ע"י השתלשלות והתלבשות הפרצופי' זב"ז כו', אלא מבחי' אור הכתר יאיר במל' שלא ע"י לבושים והעלמות אמנם אין אור זה בא בבחי' פנימי' במל' רק מרחוק בבחי' מקיף והוא בחי' הסתכלות, כמ"ש יאר ה' פניו אליך שהוא בחי' ההסתכלות מלמעלה למטה כנ"ל, דהנה בחי' הסתכלות זאת שנק' הארת פנים העליונים דא"א אינו בחי' המשכה פנימי' רק חיצוני' כמו עד"מ הבטה והסתכלות העין באדם למטה ע"ד הנבדל חוץ ממנו כנ"ל, שבבחי' התחברות הוא בבחי' חיצוני' בלבד כו' ואי"ז כמו קירוב השפע שבבחי' עו"ע הנ"ל בבחי' התלבשות אור הכתר בחו"ב ומחו"ב למדות כו' כי גם בהסתכלות זאת הרי בחי' אור זה נבדל מבלתי נכנס בתוך להיות כמו בחי' המוחין כו' רק מאיר על המל' בבחי' מקיף וה"ז כאדם גדול מאד שרואה ומסתכל בהארת פנים על הקטן מאד המרוחק בערך שמקבל הקטן עי"ז הארה גדולה עד שיצהבו פניו ברוב אורה ושמחה כו' ובזה מתחזק כחו ביותר ולפי שאין ערך ביניהם כלל שיקבל הקטן הערך השפעה פנימי' ע"כ מסתכל עליו מרחוק אמנם בחי' מקיף זה גדול כחו מכל מיני שפע שיהי' מגיע לו ע"י התלבשות רבות וכדוגמא זו יובן למעלה שבחי' הארת פנים דהסתכלות א"א במל' אעפ"י שאינו נכנס בבחי' או"פ אבל גדול כחו לחזק כח המל' יותר מקבלת השפע ע"י בחי' השתלשלות והתלבשות מכתר למל' אעפ"י שבא דרך עו"ע בבחי' פנימי' לפי שע"י הראי' יכול להתפשט האור להאיר גם למרחוק הערך וז"ש יאר ה' פניו אליך וכמ"ש בע"ח דעיקר הארת פנים דמל' מקבל מא"א ע"י הסתכלות ולזה רמזו רז"ל דאין אשה אלא ליופי שהוא בחי' המל' שמקבלת היופי מבחי' יופי העליון דא"א (כמ"ש במ"א דלזה הטעם בנשים למטה נמצא היופי יותר מבאנשים כו'), וכמו"כ בבחי' הסתכלות דמל' מלמטה למעלה בא"א כמ"ש אשא עיני אל ההרים כו' עיניך יונים וכה"ג שבהסתכלות זאת מקבל אור דא"א בלתי התלבשות והשתלשלות אעפ"י שהוא חיצוני' אבל זהו עצמו הטעם שתוכל המל' לקבל גם מאור היותר עליון שהוא בחי' הכתר אעפ"י שאין ערך ביניהם, עד"מ העני השפל יוכל להנות מהסתכלות במלך גדול או פחות הערך מקבל אור מהסתכלות בצדיק גדול אעפ"י שאין ערכו לקבל בבחי' השפעה פנימי' כו', וכן בנשמות הצדיקים מקבלים מאור זיו השכינה רק בבחי' הסתכלות בלבד לאסתכלא ביקרא דמלכא כו', כך כתיב אשא עיני כו' מאין יבוא עזרי אח"כ מהארת פנים מהסתכלות דא"א במל' לחזק כחו ביתר שאת וז"ש יבוא עזרי לפי שהמל' בסתר המדריגה צריכה חיזוק ממקום גבוה ביותר כו' וד"ל.

**אך** הנה מבואר למעלה במשל הראי' גשמיות שמצד מהות הראי' עצמו הוא חיבור חיצוני' אבל מצד בחי' התלבשות התענוג בה הנה יכול להיות בחי' הארת עצם התענוג מעצמות כל הנפש יותר מבכל החושי' וראי' מעוף ששמו ראה כו' כך יובן ג"כ למעלה בבחי' הסתכלות מלמעלה למטה כמ"ש הנה עיני ה' כו' וכן עיניו כיונים וכה"ג שכל פנימי' אור עצמו' המאציל מתלבש בראי' זו יותר מהתלבשותו ברצון ושכל ומדות כו' לפי שבחי' עצם התענוג הפשוט מתלבש למעלה בהסתכלות זאת משא"כ בחי' אור התענוג ברצון ובחכ' שאינו אלא הארה חיצוני' ולא כל עצמותו כנ"ל, וכמו"כ ממטה למעלה בהסתכלות ממטה למעלה מבחי' המל' בכתר מתלבש בחי' כל עצמות אור המל' דהיינו כל בחי' עצם התענוג כו' כנ"ל בענין העין רואה והלב חומד כו' שגם התענוג שבחמדת הלב תלוי לפי אופן כח התענוג שבראי' אם מעט או הרבה כו' וגם בבחי' תענוג המל' לאסתכלא למעלה באור הכתר הוא מקור הכללי לבחי' חמדת שבלב המל' כמ"ש לך אמר לבי בקשו כו' לפי שכל עצמותו נמשך בהסתכלות זו וע"כ אמר הסבי עיניך מנגדי כו', ולא אמר כן בכל העלאת מ"נ כמו ואל אישך תשוקתך כו' לפי שבהסתכלות עינים יש כח העלאת כל העצמיות יותר מכל העלאת מ"נ כו', וז"ש שהמה הרהיבוני כו' לעורר בחי' העצמו' ממש, וז"ש אחת שאלתי כו' לחזות בנועם ה' כו' וד"ל.

**והנה** ע"ד הנ"ל מבחי' מל' דאצי' כללות נש"י שיש בה ב' אופנים כנ"ל, כך יש בכל ניצוץ בפרט ב' מדריגות הנ"ל הא' בחי' המוחין שנמשך לה בבחי' השגה בבחי' פנימי' ומן ההשגה נולדה המדות אהוי"ר ונק' דו"ר שכליים וכידוע, וזהו מצות ואהבת דק"ש שהוא אהוי"ר שאחר ההתבוננות ביחו"ע דק"ש כידוע ואור השגה זו בא מלמעלה ע"י ריבוי העלמות בכל חד לפוש"ד כמ"ש בזוהר ע"פ נודע בשערים בעלה כו' בתרעין תתאין דמל' ומשם נמשך לנשמות בפרט כמו השגת דנשמה בג"ע דבריאה מבחי' בינה שבמל' שנמשך לכאו"א כפי מדריגתו וכל א' נכווה מחופתו של חבירו כו' והיינו עפ"י השתלשלות נש"ב דמל' כו' ועד"ז משתלשל כמה מדריגות אהוי"ר בנשמות ומלאכי' דיצי' ועשי' עד נשמות שבגופים בעוה"ז כו', ומדריגה הב' הוא בחי' הסתכלות כמ"ש בזוהר לאסתכלא ביקרא דמלכא כו', והוא שרש ענין פסוד"ז שלפני ק"ש והוא ע"ד הנ"ל בבחי' הסתכלות דמל' בא"א כמ"ש אשא עיני כו' עיני כל אליך כו'.

מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' קיא

## ו

**ובכ"ז** יובן מה שאמר דהמע"ה אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי כו' שראה ברוה"ק כובד גלות המר והעיקר שנטלו מהם כל הפרנסות וכל העסקים את הכל גזרו על היהודים שלא לעסוק ומחמת זה מוכרחים לגזול ולגנוב ולעשות עול במו"מ, וזהו עומק כוונת השר שלא תהי' פרנסתם בנחת והיתר לקיים תומ"צ ולא תהי' לעזר רק כנגדו וכנ"ל. ובראות דהע"ה כ"ז אמר אשא עיני אל ההרים

הם כחות הדינים שמגביהים א"ע לקטרג כהרים גבוהים ולמנוע כל שפע פרנסה מישראל ואמר מאין יבוא עזרי היינו שתהי' פרנסה בריוח ובהיתר שתהי' לעזר ולהוליד ע"י מצות ומע"ט וכנ"ל. אמנם אח"ז הסתכל ברוה"ק שיהי' צדיקים בכל דור ודור אשר ע"י דביקותן בהקב"ה ימשיכו שפע הפרנסה לישראל בהיתר להיות לעזר (ע"ד מארז"ל כל העולם ניזון בשביל חנינא בני כידוע) וע"ז אמר עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ פי' עזרי יהי' מעם ה' מה' לא נאמר רק מעם ה' מהצדיק הדבק בה' עושה שמים וארץ היינו שהצדיקים גורמים המשכות החיות שמים וארץ כידוע, וע"כ נהגו שכל מר לב אפי' בגשמיות בפרנסה נוסע לחכם שבדורו להמשיך עליו שפע ור"ר בתוך כלל ישראל. ובכ"ז יובן טוב טעם למנהגן של ישראל שבעת קשו"ת נהגו להשליש נדן להחתן כאו"א לפי ערכו, דהנה ידוע שבדורות האלו אין כלי לפרנסה רק מי שיש לו איזה סך כי עסק מלאכה ואומנות הוא לבזיון בדורות האלו, וע"כ נהגו לעת מצוא שנזדמן לו זיווג וכותבים בקש"ת מצא אשה מצא טוב לעשות לו כלי אשר בה ישרה ברכת ה' ושפע פרנסתו אשר נק' ג"כ בשם אשה, כנ"ל.

מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה והמועדים ח"א ע' נה

## ז

**וע"ד** חלופי אתוון דהיינו שמאות א' נמשך בחי' וא"ו שאלף הוא בחי' כתר שהוא מקיף הכללי שמקיף לד' עולמות בשוה אף לעולמות הנפרדים שלגבי אור הכתר כולם שוים וגם אות וא"ו מורה על המשכה כמ"ש אני ראשון ואני אחרון שהוא מקיף למטה כמו למעלה הכל בשוה אבל אות ח' לא יוכל לירד ולהשתלשל למטה שלא יוכלו הנבראים לקבל שלא יתבטלו ממציות אך בחי' חיצונית חכמה תוכל לירד ולהתצמצם בנבראים ונק' בחי' עיין כמ"ש עיני ה' כו' ות"ח נקראים עיני העדה וכת' עיני ה' אלהיך בה כו' כנודע ששמיעה הוא בחי' בינה וראיי' הוא בחי' חכמה אר הוא בחי' חיצונית חכמה ויש בה שני מיני הסתכלות ממטה למעלה ומלמעלה למטה כמ"ש עיניך יוני' שמסתכלים זב"ז וזב"ז כמו"כ יובן למעלה מ"ש אשא עיני אל ההרים שזהו ממטה למעלה ומלמעלה למטה כמ"ש עיני הוי' משוטטות בכל הארץ.

מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה והמועדים ח"ב ע' תססה

## ח

**אך** להבין מפני מה דוקא בבחי' אחד של העינים נעשה בחי' לבבתי, וגם להבין מהו שנכתב עיניך בלשון נוק' מאחר שהכתיב הוא באחד שהוא בלשון דכר מהו שנכתב עיניך בלשון נוק'. והענין הוא דהנה כתיב עיני ה' אל יראיו, ופ"א כתיב עיניך פקוחות בלשון רבים, ומבואר באדרא דעין הוי' אל יראיו הוא בחי'

עינא פקיחא דלא נאים כו'. כי הנה יש ראי' שהוא עפ"י השכל שרואה בעיני שכלו כמ"ש איזהו חכם הרואה את הנולד כו' הוא בחי' ב' עינים שיביט ויחקור על ב' הצדדים בשווה לזכות או לחוב וכמ"ש והחכם עיניו בראשו ב' עינים דוקא, וראי' שהוא למעלה מהשכל הוא אינו אלא בעין אחת תרין עיינין דאתהדרו לחד כו', והוא עד"מ מהאב שאינו רואה שום חובה על בנו או כמו אין אדם רואה חובה לעצמו אף שיעשה כל עולה שבעולם נדמה לו שהוא זכאי. וכמו"כ למעלה כתיב לא הביט און ביעקב כו' מחמת שהן בנים להוי' כמ"ש בנים אתם כו'. וזהו תרין עיינין דאתהדרו לחד היינו שבב' עינים אינו רואה ויביט אלא לצד אחד לזכות. וז"ש הנה עין ה' אל יריאיו, עינא פקיחא דלא נאים שהוא למעלה מהחכמה ע"כ אין לו הסתלקות בשעת שינה כי העינים שהם מבחי' חכמה יש להם הסתלקות בשעת שינה כמו שיש לבחי' חכ' הסתלקות ע"כ הם נסגרים בשעת שינה, אבל ראי' שהוא למעלה מהחכמה אין בו הסתלקות בשעת שינה ושם אינו אלא עין אחת כו'.

**והנה** כתיב כעיני עבדים כן עינינו כו' אל ה' כו' אשא עיני אל ההרים דל עיני למרום כו', שיש עוד בחי' והוא ממטה למעלה שהם ג"כ אינו אלא בעין אחת והוא עד"מ מעני שמסתכל ומצפה לבעה"ב ליתן לו שהבטה זו היא בבחי' תרין עיינין דאתהדרו לחד כו', כי זהו החילוק בין מלמעלה למטה ובין ממטה למעלה, כי מלמעלה למטה ההבטה בב' עינים, אבל ממטה למע' הוא בעין אחת, ונק' בזהר בשם עיינין דמצפאן כמ"ש ותשב בפתח עינים כו'.

מאמרי אדה"ז כתובים ע' קלח

## כ"ק אדמו"ר האמצעי

### ט

**ולפי"ז** המשל החיזוק של התינוק מקירוב פנים שוחקות של הגדול הימנו [מאיש] גדול וחשוב ביותר דוקא שעל ידי זה דוקא מתרומם ומתחזק ביותר ולא ממי שאינו גדול כ"כ וכל מי שהוא בשפלות יותר כעני ונבזה צריך חיזוק מאיש רב ונכבד ביותר להרימו ולחזקו מעוצם שפלותו וכו' שלא יפול לעולם וכך יובן למעלה בבחי' המל' שנק' דל (ושכיבת לעפרא כמ"ש מקימי מעפר דל מאשפות ירים כו' כנ"ל) והוא להיותה בבחי' הקטנות במדריגה (דנשים דעתן קלות בקטנות המוחין ונק' אנפי זוטרי) צריכה חיזוק ורוממות הארת פניה מאור הגבוה ועליון ביותר דוקא שהוא בחי' כשב"כ שמאיר באור פני מלך כו' ביי"ג מדה"ר כמ"ש יאר ה' פניו אליך דוקא מב' טעמים הנ"ל (וכמ"ש במ"א בענין יונתי בחגוי הסלע כו' דש"ע נהורין דא"א מאירין באסתכלותא במל' שבראי' והסתכלות זאת מתחזקים ומאירים אור פני המל' היותר מכל שפע אור חידוש המוחין שבאין

בריבוי השתלשלות מא"א ע"י או"א וז"א לנוק' כו' וכמו תלמיד המקבל פני רבו כו' וכמו עולת ראי' בג' רגלים דכתיב יראה כל זכורך כו' כשם שבא כו') וזהו מ"ש אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי מאין דכתר כו' וכן עיני כל אליך כו' והיינו שיאר ה' פניו בי"ג מדה"ר במל' דוקא.

פירוש המילות ס"פ קסב (ק', ג)

## י

**ואמנם** מלובש בכח הראי' והסתכלות הזאת מכל פנימי' ועצמו' כח החכמ' יותר ממה שיש בכח השכל להשכיל שכליים וסברות, וכמ"ש במ"א בענין לאסתכלא ביקרא דמלכא שז"ש יונתי בחגוי כו' עיניך יונים מלמטה למעלה, וכן עיניו כיונים כו' עיני ה' אלקיך בה כו' עין ה' אל צדיקים וכה"ג מלמעלה למטה, כמשל זווג היונים שמסתכלים זה בזה כו' שזהו מגיע בעצמות כל הנפש שמלובש בעונג ההסתכלות הזאת עד שכל פנימית נפשו נמשך אחר זה כו', וזהו למעלה מהמשכה כח המשכיל להשכיל כו', והיינו לאסתכל' כו' יראה כל זכורך כו'. ולפי זה הרי נהפוך שהראי' והסתכלות הוא בבחי' הפנימית דוקא, וכידוע שלמעלה זהו בחי' אסתכלותא דאריך אנפין בז"א ומז"א לנוק' וכן מנוק' לז"א כמ"ש אשא עיני כו' עיני כל אליך שזהו למעלה הרבה מגופו של יחוד דזו"נ כו', לפי שבתענוג זה שבהסתכלו' משפיע ומקבל זה על זה מלובש כל פנימית עצמות התענוג שבנפש יותר מן העונג שנמשך בגופו של יחוד (וראי' מבת יענה כו') ולכך אמרו דחייב אדם להקביל פני רבו דוק' ברגל כמו יראה כל זכורך כו', שראי' זו מקור לכל יחוד משפיע ומקבל שיהי' אח"כ כמ"ש שם באריכות.

אמרי בינה שער קריאת שמע פע"ב (סד, א)

## יא

**וכידוע** דראי' ושמיעה [הוא] בחי' חו"ב אך הראי' הוא רק חיצוני' הנמשך מאור השכל שבמוח החכמה (וראי' מ"ש בע"ח דהדמעות הן רק נו"ה דאבא כו'), ומה שהחכמים נק' עיני העדה וכן אמרו איזהו חכם הרואה את הנולד [וכיוצא] הכל הוא רק בחי' חיצונית [ד]חכמה שהוא בחי' הבינה שמבין בשכלו מה שעתיד להיות כאלו רואה בעיניו ונק' עיני השכל כמ"ש במשה וירא ראשית לו מפני שהוא מבחי' אור אבא כו' אבל אינו מהות ועצמי' כח החכמה להשכיל כל דבר בעצם רק בחי' התפשטות החיצוני' מן השכל שמביט וצופה בשכלו מה שיוולד ונק' חכם הרואה את הנולד בחי' עיי"ן דחכמה ולא [בחי'] עצם פנימיות החכמה רק בחי' אחרונה שבה כמו התפשטות חיצוני' דחכמה בראות [עין] הגשמי כו', ולמעלה היינו כמו בחי' הסתכלות עיני דח"ע כמ"ש עיני ה' אלקיך בה בבחי' המל' מלמעלה למטה וכמו עיניו כיונים וכן מלמטה למעלה שהמל' מסתכלת

כלפי מעלה כמ"ש עיני כל כו' עיניך יונים לאסתכלא ביקרא דמלכא כו' אשא [עיני] כו' וכיוצא וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' רלה

## יב

**וזהו** ארך אפים וגדל חסד ולא אמר ורב חסד כו', דהנה מ"ש דוד הפסוק זה מדבר ב"ג מדות הרחמים שמקבל המל' מא"א ולכך נשתנה הסדר מחנון לרחום כו', וזהו מאסתכלותא דא"א בז"א ומז"א למל' שהן שע"ה נהורין כו' כנ"ל, וז"ש יאר ה' פניו אליך לכנ"י עד שכל א' מישראל מבקש י"ג מדה"ר ושומע לתפלת כל או"א מישראל להאיר לו פנים כמ"ש אליך כפרט לכל ניצוץ מישראל כו', וזהו כוס ישועות אשא הן רבוי החסדים שנק' ישועות שמקבלים כוס מלא מאור י"ג מדה"ר דכתר, וכמ"ש במ"א על פסוק אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי מאין ממש כו', וההרים הן הרים הגבוהים מדות שבכתר שנק' רחום וחנון כו', אך מ"ש במשיח כוסי רוי"ה וכו' אר"ך הוא למעלה הרבה מזה כו' לא יצטרך להיות אור המאיר למל' מן א"א אלא בחי' המל' יהי' במדריגת א"א עצמו, וכידוע בכתר שם טוב דמשיח עולה על ג' כתרים כתר תורה וכתר כהונה וגם מכתר מלכות, וז"ש ואלה דברי דוד האחרונים כו', וזהו ועינינו מאירות מאור ולא אור (ולא שוין בקומתן לבד) ולכך אמר דכסא דמלכא משיחא כו' לפי שנאמר בו וגבוה מאוד כנ"ל וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' תרג

## יג

**ועתה** י"ל ענין עיניך יונים שהוא מדרגה יותר גבוה שהוא על עצמו' הנפש קודם בואו לגוף. כי הנה ענין הנ"ל בבחי' חו"ב הוא בחי' אדם כמו תלת שליטין אינון לעילא מוחא ולבא כו' וישראל מפרנסין לאביהם שבשמים קאי על אא"ס שבחכמה בחי' אדם כו', אבל עיניך יונים הוא בחי' אחרת והוא ענין המשכת כל הנפש דהיינו כמו שהנשמה היתה צרורה בצרור החיים קודם ירידתה באדם שאין ערוך להתענוג שמתענגת אח"כ בירידתה בגוף גם תענוג היותר נפלא כמו ר"ע שיצאה נשמתו באחד שהוא ע"י השגה עמוקה באלקות כו' ע"י אכילה שאכל ונתחזק כלי מוחו כו', שאין ערוך בחי' זו לגבי התענוג אלקי שהי' לנשמת ר"ע בג"ע קודם ירידתה בגוף שהי' צרורה בהתקשרות ודביקות רב באלקות וכמ"ש באתי לגני אחותי כלה אכלתי כו' אבל באתרי' לאו אורחי' למיכל כו'. והוא הדוגמא אשר יהי' לעתיד כמו עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' שיהי' אותה הארה עצמה אשר עכשיו בנשמה קודם בואה לגוף, יהי' לעתיד גם בנשמות אשר בגופים. והוא ענין עיניך יונים כמו זוג יונים שמסתכלים זע"ז כמ"ש עין בעין כו'.

והוא מ"ש עין ה' אל יריאיו שהוא ההסתכלות שמלמעלה למטה. ומ"ש אשא עיני כו' הוא העין שמלמטה כו'. וכמו"כ עכשיו יש ג"כ בחי' זו וכמ"ש במ"א וד"ל.

מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות – תקע"ז ע' קנב

## כ"ק אדמו"ר הצ"צ

### יד

**וזהו** מ"ש במד"ר פ' ויצא פע"ד כל מקום שנאמר לולי בא בזכות אבות. והיינו מ"ש יעקב לולי אלקי אבי, והיינו דהתחברות והארת אור א"ס בז"א שזהו פ"י לולי לו לי זה בא בזכות האבות וכמ"ש בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי פ"ג בפ"י מדלג על ההרים. שהדילוג הוא ההמשכה מאור א"ס שלמעלה מסדר ההשתלשלות בחי' שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' דהיינו מל' דא"ס הוא על ההרים בזכות האבות שהם ההרים. והיינו כי שורש המדות הם למעלה מהשכל כמבואר בת"א פ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ועמ"ש בד"ה אם בחקתי תלכו בפ"י בעבר הנהר ישבו אבותיכם כו' ומ"ש בענין יפה שיחתן של עבדי אבות כו'. וזהו אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי שע"י ההרים יבא עזרי מבחי' אין שהוא הכתר כו' ועמ"ש ע"פ והגעתם אל המשקוף ושתי המזוזות שהם האבות כו'.

אוה"ת ויצא רכה, א

### טו

**וזהו** לא יחסרו כל טוב דהיינו גם שער הנ' גימט' כל וכ"ז נמשך ע"י ייראו את ה' שע"י כי אין מחסור ליראיו כי אין פ"י מבחי' הא' דאנכי נמשך לבחי' יו"ד שהוא חכ' ומהחכמה נמשך לבחי' נ' היינו נש"ב וע' במא"א א' סוד ובי"נ שם הביא כן מהת"ז תיקון ע' דקכ"ו א' ע"פ מאין יבא עזרי א' כתר עילאה יו"ד חכמה ו' בינה וכ"ה בפרדס ערך אין א"כ הרי שנמשך מבחי' כ"ע להיות מאיר שער הנ' דבינה.

אוה"ת בשלח ע' תמב

### טז

**וזהו** ונתתם אותה אל אלעזר ועמ"ש סד"ה הוי' לי בעוזרי דלשם נת' שיש ב' בחי' עוזר הא' ע"י המצות הב' בחי' עזר כנגדו שמבחי' כנגדו נמשך העזר וזהו ונתתם אותה שהוא בחי' כנגדו אל אלעזר שיומשך כח מלמעלה מאל עוזר שמכנגדו דוקא יומשך עזר והיינו ע"י מאין יבוא עזרי ובקשתם משם ומצאת כו' וזהו אל שנמשך מיג"מ שנמשכו מבחי' אין.

אוה"ת חקת ע' תצט



## יז

**זח"ב** פ' יתרו דפ"ג ע"א, אז תתענג על ה', מאי על ה' אתר דעלאין ותתאין  
אתמשכן מיני' ותאבין לההוא אתר דכתיב מאין יבא עזרי, וכתיב ועד  
עתיק יומי' מטא כו' וע"ש בפ"י על במתי ארץ.

אוה"ת נ"ך ע' תתנ

## יח

**אין** לה מנחם ע"ד מאין יבא עזרי, שבחי' אין הוא מנחם לה בסוד אני ראשון ואני  
אחרון, לכן כל רעי' בגדו בה, שעלי' שלה למע' מחו"ב עד שהן יבגדו בה  
נגד מדרגתה, ולכן היו לה כו', ואת והב בסופה.

אוה"ת נ"ך ע' אילה

## יט

**שא** עיניך. ע"ד בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ע' בד"ה נחש הנחושת וכו',  
ע"ש, ועד"ז גם כאן שלא יסתכל על התאוה גשמיות שבאשה כ"א בשרש  
הענין יחוד עליון והמשכת אלקות וכו' נשמות חדשות וכו', וזהו אשא עיני אל  
ההרים ועי"ז מאין יבא עזרי כו' כי אין מחסור ליראיו כו'.

אוה"ת נ"ך ע' א'צ

## כ

**תלים** רסי' כ"ה לדוד אליך ד' נפשי אשא במד"ר בשה"ש בפסוק השבעתי אתכם  
ילקוט פ' תצא דף רצ"ז ע"ד בפסוק ביומו תתן שכרו ובתלים רמז תשא  
ורמז תשב, זח"א פ' לך דף פ"ז ע"א לדוד אליך ה' נפשי אשא, מאן נפשי דא דוד  
דרגא קדמאה כדאמרן, אשא אסלק כד"א אשא עיני אל ההרים בגין דכל יומא  
דדוד הוה משתדל לסלקא דרגיה לאתעטרא לעילא (הפ"י) ע"ד מ"ש בזח"ב פ'  
וארא דכ"ח ע"ב רי"צ פתח ארוממך אלקי המלך ת"ח דוד לקבל דרגא דיליה  
קאמר בגין דכתיב אלקי דידי בגין דבעא לסלקא שבחיה ולאעלאה ליה לנהורא  
עילאה, לאתערבא דא בדא למהוי כולא חד עכ"ל ועיין מזה בת"א פ' מקץ בד"ה  
כי אתה נרי, ועד"ז מפרש הזהר כאן פ"י אליך ה' נפשי אשא, והיינו ע"י מס"נ  
כדפי' המד"ר והילקוט).

אוה"ת נ"ך ע' א'חצר

## כא

**ע"ד** כי אין מחסור ליריאו דהפי' שבחי' אין שהוא א"א הוא ממלא כל מחסור ליריאו וכמ"ש בזח"ג שלח קנ"ח ב' ע"פ היש בה עץ אם אין וכ"כ המפרשי' ומהם הבחיי בפירוש מ"ש ומותר האדם מן הבהמה אין, וזהו ענין מאין יבא עזרי וענין והחכ' מאין תמצא ועד"ז פירשו אין מזל לישראל שבחי' אין הוא מזל לישראל וע' בד"ה האזינו השמים דרוש הראשון כך הצל הזה נמשך מבחי' אין וכענין טוב לחסות בה' מבטוח באדם דפרש"י חסיון אינו אלא דבר מועט כו', ואעפ"כ טוב לחסות מבטוח באדם ואף באדם העליון כמ"ש בלקו"ת.

אוה"ת שה"ש ח"ג ע' תתעב

## כב

**בזהר** פ' לך דפ ע"א אליך ה' נפשי אשא אליך ה' לעילא (פי' בזח"מ אל הת"ת להעלותה בין תרין דרועין) מאן נפשי דא דוד דרגא קדמאה דקאמרן ר"ל בחי' מל' (ע' זח"ג פ' קדושים דפ"ו סע"ב) אשא אסלק כד"א אשא עיני אל ההרים (עמ"ש בלק"ת בד"ה ושאתם מים דרוש השני בענין פי' כוס ישועות אשא וע' עוד בלק"ת בשה"ש בד"ה קול דודי בענין מדלג על ההרים איך שהוא ענין א' עם ופסח ד' על הפתח והבן) בגין דכל יומי דדוד הוה משתדל לסלקא דרגא ולאטעטרא לעילא ולאטקטרא תמן בקשורא שלים כדקא יאות. ופי' בזח"מ לאטעטרא לעילא שע"י העליה שם היא מתייחדת עם הת"ת והתפארת הוא מעוטר בתפלין דהיינו העטרה שמעטרת לו אמו (עמ"ש ע"פ את שבתותי תשמרו שאינו בלק"ת) ובעלייתה שם עולה עמו ומתעטרת בסוד אותם העטרות תרין עטרין דירית מאו"א עכ"ל וע' בזהר וארא דכ"ח סע"ב ע"פ ארוממך אלקי המלך, ולכן אתי שפיר שבקשה זו אנו מבקשים שיומשך במהירות, וע' זהר תצא דרע"ח ע"א ע"פ ביומו תתן שכרו.

אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' צא

## כג

מכתבו הגיעני, והשומע תפילת כל פה יחוננו וישלח דברו וירפאהו. ובודאי סיעתא דשמיא היא לרומ"ע וואס איר זאייט פריילעך. אהובי או"נ הייסט זינגען, ווארום רבינו נבג"מ האט גיזאגט אז שמחה של מצוה ושיר איז מבטל אלע דינים וקטרוגים ברו"ג אכ"ר, וה' יכלכל עליו מידת הרחמים וחסדים הגדולים.

דברי אוהבו דורש שלומו וטובתו בכל לב

## מנחם מענדל

אהובי או"נ היישט זינגען שיר למעלות אשא עיני מאין יבא עזרי, ווארום עס שטייט אין מס' סוכה אויף דעם שיר המעלות האבין דיא לויים גיזונגען אין ביהמ"ק מיט אלע כלי זמר.

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הצ"צ ח"א ע' שסח

---

היישט זינגען . . מאין יבא עזרי: תהלים קכא, א.  
אין מס' סוכה: נא, ב.

## כ"ק אדמו"ר מהר"ש

## כד

והנה משה כששלח את המרגלים אמר להם שיראו היש בה עץ אם אין, ופי' הרמ"ז שצוה להם לראות אם מקבלת הארץ מבחי' יש או מבחי' אין, שאין הוא הגבה יותר למעלה מבחי' יש, וזהו כמ"ש מאין יבא עזרי, פי' שמבחי' אין יבא עזרי, או כמ"ש אין מחסור ליריאו שפי' שבחי' האין הוא המחסור ליריאו, או כמו שאמרז"ל אין מזל לישראל, שפי' שבחי' האין הוא המזל של ישראל, וזהו ועץ השדה יתן פריו שבחי' פריו דהיינו הפירות כמו שהם נמשכים מבחי' אין.

סה"מ תרכ"ו ע' קב, סה"מ תר"ל ע' קמו

## כ"ק אדמו"ר מהורש"ב

## כה

והנה משה כששלח את המרגלי' אמר להם שיראו היש בה עץ אם אין, ופי' הרמ"ז שצוה להם לראות אם מקבלת הארץ מבחי' יש או מבחי' אין, שאין הוא הגבה יותר למע' מבחי' יש. וזהו כמ"ש מאין יבא עזרי פי' שמבחי' אין יבא עזרי או כמ"ש אין מחסור ליריאו שפי' שבחי' אין הוא המחסור ליריאו, או כמשארז"ל אין מזל לישראל, שפי' שבחי' אין הוא המזל של ישראל.

סה"מ תרנ"ז ע' קכד

## כו

ולהבין זה צריכים להקדים מ"ש יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה הראיני את מראיך השמעני את קולך כו', והוא מא' הקב"ה לכנס"י דכנס"י נק' יונתי הן שרש ומקור דנש"י למעלה שהוא בחי' מל' דאצי' והן נש"י למטה נק' בשם יונתי כמ"ש עיניך יונים דכשם שיונים מסתכלים זה בזה ויש תענוג גדול בהסתכלותם כמו"כ יש בנש"י בחי' הסתכלות והו"ע לאסתכלא ביקרא דמלכא ועי"ז מעוררים מלמעלה ג"כ בחי' ההסתכלות וכמ"ש עיני ה' אל צדיקים, עין ה' אל יראיו כו' וכמ"ש עיניו כיונים שהוא בחי' ההסתכלות מלמעלמ"ט וכמו"כ בבחי' מל' יש ג"כ בחי' הסתכלות והו"ע מ"ש אשא עיני אל ההרים מאין כו' דדוד ששרש נשמתו היא מבחי' מל' דאצי' אומר אשא עיני בבחי' הסתכלות מלמעלמ"ע אל ההרים שהן בחי' המדות וקאי על המדות שבכתר שהן הרים העליונים ביותר ונק' בזהר טורא חשוכא כו' ועי"ז מאין יבוא עזרי דמאין דכתר יבוא עזרי בבחי' ההסתכלות מלמעלמ"ט דעי"י הסתכלות זו נמשך ש"ע נהורין מכתר במל'. והנה כשם דבהסתכלות דיונים הגם שיש בזה תענוג גדול ומ"מ אין מזה תולדה לפי שאינו המשכה פנימיות כ"א ההסתכלות היא הכנה אל היחוד, כמו"כ הוא בהסתכלות דכנס"י להקב"ה הנה אין בהסתכלות הולדת אהוי"ר, כ"א היא הכנה אל היחודים העליונים וכן יחוד ודביקות דנש"י באלקות שהוא עי"י הקדמת ההסתכלות דוקא.

סה"מ תרס"ב ע' רמא

## כז

והנמשל מזה יובן למעלה בבחי' מל' דאצי' דכתי' אחטא עיני בבחי' הסתכלות מלמעלמ"ע אל ההרים דכתר, ועי"ז מאין יבוא עזרי שהן בחי' ש"ע נהורין הנמשכין מכתר אל המל', דלכאו' אינו מובן הרי בחי' מל' היא סופא דכ"ד דאצי' בחי' היותר תחתונה וכתר היא בחי' היותר עליונה, ואיך אפשר להיות

ההתחברות דכתר ומל' שלא בהדרגה הרי ידוע מ"ש בע"ח בענין התלבשות הפרצופים זב"ז דבכדי שיהי' המשכת אור הכתר במל' צ"ל ע"י כמה התלבשות וצמצומים ואופן ההתלבשות היא דנה"י שבעליון נעשים מוחין אל התחתון דנה"י דא"א מתלבשי' באו"א ונעשים מוחין לאו"א ונה"י דאו"א נעשים מוחין לז"א ונה"י דז"א נעשים מוחין לנוק' הרי בחי' המוחין דנוק' הגם ששרשם הוא מבחי' הכתר מ"מ הוא ע"י כמה התלבשות וצמצומים בסדר ההשתל' שנמשך מא"א לאו"א ומאו"א לז"א ומז"א למל' כו', וכן הוא בהעליות מלמטלמ"ע שצ"ל ג"כ בסדר והדרגה דמל' עולה ונכלל בז"א וז"א עולה ונכלל באו"א ואו"א בכתר כו' ואיך אמר אשא עיני אל ההרים בבחי' הסתכלות דמל' בכתר שלא בהדרגה וכמו"כ בהסתכלות מלמעלמ"ט דכתי' יאר ה' פניו אליך שנמשך בחי' הארת פנים דא"א אל המל' איך יכול להיות בחי' דילוג המדרי' כ"כ מהעליון ביותר אל התחתון ביותר כו'. אך הענין שיש בבחי' המל' ב' אופנים בקבלת השפע א' בהיותר מקבלת האור בבחי' קירוב הערך דהיינו שהאור נכנס בתוכיות ופנימיית המל' ונעשה בבחי' אור וחיות ממש אל המל', וזהו"ע בחי' המוחין דמל' שנעשים מבחי' נה"י דז"א שזהו מה שנעשה בבחי' אור וחיות ממש בבחי' מל', וכמו עד"מ הארת השכל שמתלבש באותיות הדיבור שמאיר בגילוי בדיבור והוא בחי' חיות הדיבור דאותיות הדיבור בעצם הן דומם ואין בהם חיות כלל, והאור השכל שמתלבש בהם הוא חיות הדיבור כו', ונמשך מן המדות וכידוע ומבואר במ"א דבכדי שיהי' התלבשות השכל בדיבור צ"ל ע"י המדות דוקא, דכשם שהמשכת הקול המתלבש באותיות הדיבור הוא מהבל הלב כמו"כ השכל שמתלבש בדיבור הוא ג"כ מהמדות, ודוקא מבחי' חיצוניות המדות, דפנימיות המדות א"א שיתלבש בדיבור כ"א בחי' חיצוניות לבד כו', וכמו"כ בחי' המוחין דז"א הוא בחי' אור וחיות פנימי דז"א כו' וכמו הטעם והשכל של המדה הוא החיות של המדה דמדה בלי טעם אין לה חיות והטעם הוא החיות של המדה כו' וכמו"כ למעלה המוחין דז"א הוא בחי' האור והחיות דז"א כו', וכן המוחין דאו"א שנמשך מכתר הוא שנמשך בחי' חיות באור החכ', וכמו שהרצון נותן חיות בשכל וכידוע בענין השוחד שמצד הטיית הרצון איליו נעשה ג"כ הטיית השכל לזכותו כו' וכמו לעולם ילמד במקום שלבו חפץ דוקא שאז מבין את הענין היטיב ומשכיל בו השכלות כו'. והנה בהשפעה זאת שבבחי' קירוב הערך הגם שנמשך בחי' מוחין פנימי' אל המל' בבחי' אור וחיות פנימי ממש, ושרש ההמשכה מבחי' הכתר כו', מ"מ הרי נמשך האור ע"י ריבוי התלבשות וצמצומים עד שהאור המאיר במל' הוא בבחי' צמצום ומיעוט מאד כמו שרחוק מאד הארת השכל שמאיר בדיבור לגבי גילוי השכל שבמוח שהוא רק חלק עשירי לבד וגם זה רק בכמות לא באיכות כו', כי באמת בחי' גילוי אור הכתר א"א שיאיר במל' אור הכתר עצמו בגילוי, אחר שאין ערוך כלל למל' אל הכתר ואיך יאיר אור הכתר בגילוי במל', כ"א לאחר שנתצמצם ונתמעט האור אז יכול להאיר גם במל' בבחי' גילוי להיות בבחי' חיות פנימי כו'. אמנם יש עוד אופן השפעה והוא שנמשך מבחי' הכתר אל המל' שלא ע"י התלבשות וצמצומים

אכן אופן ההמשכה אינו בבחי' אור פנימי כ"א בבחי' מקיף לבד כו', והוא מה שנמשך מבחי' הכתר אל המל' ע"י הסתכלות דאריך במל', דענין ההסתכלות אינו בבחי' פנימי וכנ"ל במשל דהסתכלות באדם למטה שהוא בבחי' נבדל שהדבר הנראה אינו נכנס בפנימיות בעין הרואה וכן אור הראי' אינו נכנס בהדבר הנראה כו', וכמו"כ הוא בהסתכלות דא"א במל' אין ההמשכה מאירה בתוכיות ובפנימי' דמל' בבחי' גילוי כ"א בבחי' מקיף לבד כו', אמנם נת"ל דבהסתכלות יש בזה דוקא בחי' עונג פנימי ועצמי שבנפש שנמשך כל עצמותו בהראי' כמו"כ בבחי' הסתכלות דא"א במל' נמשך כל בחי' פנימיות ועצמיות דכתר שלמעלה מעלה מבחי' הארת שמאיר בגילוי באו"א שהוא בחי' הארת הכתר לבד אבל בהסתכלו' נמשך בחי' הפנימיות והעצמיות דכתר, ולפי שהוא בחי' העצמות דכתר לכן יכול לירד ולימשך למטה בבחי' סוכ"ד דאצי' דכל הגבוה ביותר ירד למטה ביותר ונעוץ תחלתו בסופן דוקא כו', דבחי' הארת הכתר להיות שהוא בחי' הארה לבד יכול להיות נמשך רק בחכמה ולא במל' וההמשכה במל' הוא רק מבחי' נה"י דז"א שבערכה כו' וגם המל' אינה יכולה לקבל בחי' הארת הכתר כמו שהוא לפי שהוא בחי' גילוי כו', אבל בחי' העצמות דכתר להיותו בחי' עצמות יכול לירד בבחי' מל' והמל' יכולה לקבל זאת לפי שהוא בבחי' מקיף לבד כו', ואם היות שהוא בבחי' מקיף לבד ה"ז פועל פעולה גדולה בבחי' מל' שמתרומם עי"ז מדת המל' ומתחזק כוחה הרבה יותר ממה שמקבלת מבחי' נה"י דז"א בבחי' קירוב הערך כו', וכמו עד"מ אדם גדול מאד כשמסתכל בהארת פנים על אדם קטן שמרוחק באין ערוך ממנו נעשה עי"ז צהיבת פנים בהקטן ומתחזק כחו מאד עי"ז, הגם שלא קבל בזה מהגדול שום גילוי אור כ"א מה שמסתכל בו לבד מ"מ מתחזק כחו עי"ז הרבה יותר מכמו שהי' מתחזק ע"י גילוי אור פנימי ממשפיע שבערכו שהי' נמשך לו אור מצומצם כו', והנה לקבל גילוי אור מהגדול בבחי' או"פ א"א לו לפי שאינו בערך כלל אמנם הארת פניו בהסתכלו' יכול לקבל ומתחזק מאד עי"ז כו', ובדוגמא כזאת יובן בבחי' המל' שע"י ההסתכלות דא"א נמשך בחי' העצמות דכתר אל המל' אלא שהוא בבחי' מקיף ועי"ז מתחזק כח המל' הרבה יותר שביכולתה אח"כ עי"ז לקבל גילויים עליונים יותר כו' (ועמ"ש בס"א בענין הקישוטים דמל' כו'), וכן הוא בבחי' ההסתכלות דמל' שיכול להיות ההסתכלות בבחי' כתר שלא בהדרגה לפי שאין זה בגילוי שיהי' בבחי' התאחדות פנימי ממש ולכן יכול להיות גם שלא בהדרגה, אמנם ההסתכלות הוא בבחי' פנימיות ועצמות דכתר וכל עצמותה ומהותה דבחי' נמשך בבחי' ראי' והסתכלות זו כו', והוא עד"מ הראי' וההסתכלות במלך הרי ביכולת כאו"א גם איש פשוט ופחות לראות את המלך, כי לדבר עם המלך וכ"ש להיות מיועצי המלך צ"ל חכם גדול ביותר, כי יועץ המלך הרי המלך מתגלה איליו בגילוי כחותיו הפנימיים כמו בכח השכל וכדומה שמתאחד עם המלך בגילוי כחותיו שהו"ע אור פנימי וצ"ל כזה שיהי' מוכשר לקבל גילוי המלך ולהתאחד אתו כו', אבל לראות המלך יכול כאו"א לפי שאין כאן שום אור בגילוי ואין כאן התאחדות פנימי כו', אבל מ"מ בראיתו ה"ה

רואה יקר תפארת גדולתו ורוממותו שהוא מהות ועצמות המלך שלמעלה מהגילויים שלו, ובראייתו את יקר תפארת גדולתו ה"ה מתקשר ונמשך בכל עצמותו הרבה יותר מהתקשרותו בגילויי כחות המלך כמו ביועצי המלך שהוא התקשרות וכחות גלויים לבד כו', וכנראה בחוש דבראיית המלך מתקשר ונמשך כל עצמותו בראי' והסתכלות זו כו', וכמו"כ הוא בבחי' הסתכלות דמל' שהוא בבחי' פנימיות הכתר ממש וכל עצמותו נמשך ונכלל בהסתכלות זו, ועי"ז מעוררת בחי' ההסתכלות מלמעלמ"ט בחי' הארת פנים דא"א ג"כ בבחי' המשכת כל העצמות דכתר כו', וז"ש הסבי עיניך מנגדי כו' שלא אמר כן בשום העלאת מ"ן דואל אישך תשוקתך כ"א להסתכלות עינים לבד אומר הסבי עיניך מנגדי שהם דוקא הרהבוני שמעוררים בחי' המשכת העצמות ממש למעלה הרבה מכל העלאת מ"ן, והיינו לפי שבהסתכלות זאת נמשך כל עצם מהותה כו', ומבחי' הסתכלות זאת נמשך אח"כ בחי' התשוקה וההעלאת מ"ן דואל אישך תשוקתך במדרי' נעלית יותר כו' וכמשנת"ל בענין עין רואה והלב חומד דמהתענוג שבראי' נמשך דוקא הסתעפות החמדה שבלב כמו"כ בקדושה למעלה דמבחי' ההסתכלות דמל' נעשה בחי' התשוקה ביותר לפי שכל עצמותה נמשך בבחי' הסתכלות זאת כו'.

סה"מ תרס"ב ע' רמד

## כח

**אמנם** יש עוד אופן המשכה עד"מ ענין החושים שבנפש, דכמו"כ הוא למעלה כמ"ש וירח ה' את ריח הניחוח שזה יגיע בבחי' עצמות אוא"ס ב"ה עד שע"ז נעשה שינוי רצון בהשתל', וכמו ריח ניחוח לה' שע"י הקרבנות נעשה סליחת העוונות שהקרבן מכפר שזהו דוקא ע"י המשכה מעצמות אוא"ס ב"ה כנודע והוא ע"י ריח הקרבנות שריחן עולה לשמים דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס ונמשך עי"ז ניחוח לה' כו'. וכמו"כ ענין השמיעיני את קולך, קלא דאורייתא, דבאור פניך נתת לנו תורת חיים כו', ואו' ע"ז כי קולך ערב ומראך נאוה דקאי על מעהמ"צ כו' שכ"ז מגיע בבחי' עצמות אוא"ס ב"ה כו'. וכמו"כ בבחי' ראי' עליונה וכמו בהסתכלות דא"א בז"א דבראי' והסתכלות נמשך מבחי' עצמות האור דכתר כו' (וכמ"ש במ"א בענין הציץ שהוא בחי' אסתכלות דא"א במצחא דז"א שע"ז נעברים כל הדינין וגבו' כו'). וכמו"כ יש בחי' הסתכלות דא"א במל' וכמ"ש עיניו כיונים ועיניך יונים וכמו יונים המסתכלים זב"ז דיודע דהתקשרות ודביקות עצמם והתענוג שלהם בהסתכלות שלהם כו', וכמ"ש במ"א. וכמו"כ הוא מא' כנס"י עיניו כיונים להסתכל בהם בבחי' המשכת תענוג עצמי והו"ע יאר פניו אליך בחי' הארת פנים בנש"י למטה ובבחי' מל' למעלה שזהו המשכת י"ג ת"ד דא"א שנמשכים במל' שז"ע קשוטי כלה דבחי' מל' שנמשכי' לה מא"א שעש"ז נק' המל' ג"כ יפת מראה כו' וכמ"ש במ"א. ויודע דיגת"ד הן מבחי' פנימיות הכתר וזה נמשך בבחי' הראי' והסתכלות וכמו הגדול שמביט אל הקטן בעין טובה ומראה לו

פנים צהובות שז"ע הארת פנים כו', והיינו ההמשכה שלא בהדרגה, דבסדר השתל' הרי מה שנמשך במל' הוא רק בחי' נה"י דז"א, וכנודע דנה"י דאז"א נעשים מוחין לז"א ונה"י דז"א נעשי' מוחי' למל' כו', ובבחי' הארת פנים ההמשכה היא מבחי' עצמות אוא"ס שלא בהדרגה כלל כו. וכמו"כ הוא בבחי' ראי' דמל' מלמטלמ"ע, וכמ"ש אשא עיני אל ההרים, דדוד שהי' מרכבה אל המל' אומר אשא עיני אל ההרים בחי' טורי חשוכא דכתר ג"כ שלא בהדרגה, דע"פ סדר השתל' הרי העלי' דמל' היא בז"א, ואח"כ זו"נ עולין לאז"א כו' כנודע, וכאן העלי' הוא בכתר, דלכן עי"ז מאין יבוא עזרי שזהו בחי' הכתר כו'. והיינו לפי שבבחי' ראי' דמל' העלי' והרצוא הוא בבחי' עצם ומהות המל' (וכמו במשל הגשמי דבראי' נמשך בחי' העצמות כו') שמגיע בבחי' מהות ועצמות א"ס ב"ה כו'. וזהו מ"ש הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני, דדוקא בבחי' ראי' או' הסבי עיניך מפני שהם הרהיבוני הרחיבוני שעי"ז מתעורר ומתגלה מבחי' מרחב העצמי דבחי' עצמות א"ס ב"ה כו'.

סה"מ עת"ר ע' פב

## כט

וז"ש אעשה לו עזר כנגדו דהעזר נמשך עי"י המנגד דוקא שע"ז כתי' מאין יבוא עזרי שהעזר נמשך מאין שהוא בחי' כתר דהנה כתי' אשא עיני אל ההרים, שהם מדות שע"ז כתי' ישלח עזרך מקדש דאשר קדשנו במצותיו, משא"כ בזמה"ג נמשך העזר מכתר, וזהו ג"כ מ"ש בענן אראה שלאחר התשובה דר"ה ויוכ"פ עי"ז אח"כ כי בענן אראה שיגיע לבחי' ראי', וז"ש מן המיצר קראתי י"ה, ועי"ז דוקא ענני במרחב י"ה בחי' מרחב העצמי דא"ס כו', וכן גם בזמה"ג שדוקא עי"י ירידה דבזמה"ג עי"ז הוא העלי' ביותר וז"ש במד"ר שדוקא אלו הסובלים את הגלות הם יראו בבנינה.

סה"מ אעת"ר ע' רמח

## כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

### ל

אך הענין הוא דהנה כתיב אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, ואי' בזהר ח"א (ר"ח ע"ב) אשא עיני אל ההרים לאמשכא ברכאן מעילא לתתא, ואינון הרים עילאין לאמשכא מינייהו ברכאן לכנסת ישראל, דאתברכו מינייהו. והכוונה הברכה לכנס"י, הם ההרים עילאין, דאתברכו מינייהו, דהמשכת הברכה עליונה הוא דוקא לכנסת ישראל, לפי שהם עיקר הכוונה דבריאת העולמות, דישראל עלו במחשבה במחשבה הקדומה דא"ק, ולכן להם נמשך הברכה, לאמשכא ברכאן



מעילא לתתא, שתהי' למטה ממש בכל הענינים הגשמיים, ולא שיהי' רק לעילא בענינים שלמעלה, כ"א לתתא בבני חייא ומזונא, וכ"ז הוא ע"י אשא עיני דוקא, דאשא עיני הוא בחי' ראי'. וזהו הענין דע"י הראי' ממשיכים זאת שהברכה העליונה תהי' מעילא לתתא בגילוי ממש בכל הענינים הגשמיים.

סה"מ תרפ"ד ע' יח, סה"מ תש"ט ע' ג

## לא

וזהו אשא עיני אל ההרים לאמשכא מעילא לתתא, שיהי' הגילוי למטה ממש, הן בגשמי' והן בכחות רוחני', דמאנינן הרים עילאין לאמשכא מינייהו ברכאן לכנס"י, שהם העיקר בברה"ע, דאתברכו מינייהו, מהמדרי' שלמע' מהשתל', וכ"ז הוא ע"י הראי' שהו"ע הביטול דהשתחוואה שבא בר"ה ע"י הקדמת התשו' וקב"ע דתקיעת שופר.

סה"מ תרפ"ד ע' ל

## לב

והנה השפעה בקירוב ובגילוי הנה במדות שלמעלה הוא ביותר מכמו שהוא במדות למטה, וכידוע דאינו דומה ענין השפעת המדות למטה כמו למעלה, דלמטה המדות הן רק גורמין ההשפעה בלבד, היינו לא שהמדה עצמה נמשכת, אלא היא גורמת ההשפעה, וכמו מדת החסד כשמתעורר בחסד על זולתו גורם ההשפעה שמשפיע לו מטובו וחסדו, שההשפעה הוא דבר וענין אחר מענין החסד עצמו, וכמו שמשפיע לו ממון וכה"ג, ואם אין לו מה להשפיע לו הרי אין תועלת כלל מהתעוררות חסדו אליו, אבל למעלה הרי נמשך הארה ממש ממדת החסד, וכמו מכלכל חיים בחסדי' שהחסד נמשך כלי תוך כלי עד שנעשה מזה התהוות ממש כפי המצטרך אל המקבל מפני שהארה ממש נמשך ממדת החסד, וזהו דכתיב<sup>3</sup> אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, דהרים הם מדות עליונות, ואשא עיני אל ההרים הוא הכוונה בי"ב ברכות לכוון בשם של כל ברכה וברכה, ואז הוא גילוי ההשפעה העליונה מבחי' האין העצמי. וזהו מאין יבא עזרי, דהעזר בא מבחי' אין<sup>4</sup>, וכידוע הפרש בין לחם מן השמים ולחם מן הארץ, דבאמת ע"י העבודה בתומ"צ הנה גם לחם מן הארץ הוא ע"ד לחם מן השמים שלא ביגיעה, וזהו עזרי מעם הוי' עושה שו"א, דהוי' הוא למעלה מן הטבע, והיינו דכאשר אשא

(1) ברכה שני' דתפלת העמידה.

(2) ראה תו"א פ' מקץ רד"ה רני ושמחי (לו, ב). – להעיר מברכות כה, סע"ב. – הערת כ"ק אדמו"ר

שליט"א בסה"מ היש"ת הנ"ל הערה 1.

(3) תהלים קכא, א.

(4) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ט ריש ע' קיב. סה"מ עת"ר ע' פג.

עיני אל ההרים להתפלל אל מי שהעושר והפרנסה בידו ית' ועושה את דבר עסקו לכלי טהורה ע"פ התורה<sup>5</sup> אז הנה עזרי מעם הוי' בדרך למעלה מן הטבע בטבע.

סה"מ תרפ"ט ע' 181

---

(5) ראה גם סה"מ תרצ"ו ע' 115. וש"נ.

## לג

באגרת הקודש כתבי יד קדש הקדשים הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים אשר חנני השי"ת נמצא אגרת קודש כתב יד קדשו של הוד כ"ק אאזמו"ר אדמו"ר מוהר"ש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כתוב לאחד החסידים הנודעים בשם.

ובדבר עיני פרנסה שדואג וכותב מאין יבא עזרי, הלא בסמוך לו כתיב עזרי מעם הוי' עושה שמים וארץ הזן ומפרנס לצבא השמים וצבא הארץ לכל ברי' וברי' לפי מה שהיא בעתה ובזמנה.

ובאמת מוכרח לכל בעל עסק ירא ה' להרגיל עצמו במחשבה טובה זו לצייר לעצמו בכח הבטחון שפרנסתו מזומנת לפניו, ואם מתאחר איזה זמן הנה האל הטוב יתברך ויתעלה ישלם לו במיטב ויהי' בשמחה באמת.

ובשמחתו זאת וטוב לבבו ישקוד לשמור הקביעות עתים לתורה מדי יום ביומו בלימוד הנגלה ובלימוד החסידות וגם יעסוק באהבת ישראל לעורר את מכיריו ומיודעיו לבוא לשיעורי הלימודים איש איש לפי ערך חושיו וכשרונותיו.

אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג ע' שיד

## כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

### לד

א. אין היינטיקער סדרה ווערט דערציילט, ווי אזוי אן איין און איינציקער איד איז געגאנגען אין א פרעמד לאנד. קומענדיק אהין האָט ער גאַרניט געהאַט מיט זיך. ער האָט געמיינט אַז ער וועט האָבן אַ פאַרמעגן, צום סוף האָט ער אָבער געזען, אַז ער האָט גאַרניט, כי במקלי עברתי את הירדן. ניט קוקנדיק אויף דעם, איז ער געגאנגען מיט אַ לייכטער האַרץ און מיט מוטי, וואָרום ער האָט געהאַט בטחון אין דעם אויבערשטן.

קומענדיק אין חרו, האָט ער געזען, אַז ער האָט דאָרט ניט אויף וועמען

---

(1) בראשית רבה ריש פרשת ויצא.

צו פארלאָזן זיך, אויך ניט אויף קרובים. אפילו זיין פעטער, לבו, האָט אים אויסגענאַרט. ער האָט אָבער ניט פאַרלאָרן ח"ו זיין בטחון אין דעם אויבערשטן.

און דערפאַר, איז טראַץ דעם וואָס עס האָט גענומען פיל יאָרן, מיט גרויס האַרעוואָניע – ביום אכלני חרב וקרח בלילה, בייטאָג האָט געברענט די היץ און ביינאַכט דער פראָסט – פונדעסטוועגן, אַרבעטנדיק מיט בטחון, איז דער סוף געווען, אַז ער האָט מיט זיך מיטגענומען אַ סך אייגנס, אַ גרויס רייכטום און דער עיקר – עס איז געווען "מטתו שלימה"; אַלע זיינע קינדער זיינען געווען ווי עס דאַרף צו זיין – גאַנץ, בשלימות.

אברהם האָט געהאַט אַ גוטן זון, יצחק; ער האָט אָבער געהאַט נאָך אַ זון, ישמעאל. יצחק האָט געהאַט אַ גוטן זון, יעקב; ער האָט אָבער אויך געהאַט אַ זון, עשו. הגם זיי ביידע – אברהם און יצחק – האָבן געהאַדעוועט זייערע קינדער אין ארץ ישראל און ניט אין גלות, פונדעסטוועגן האָט געקענט פאַסירן, אַז עס זיינען געווען קינדער ווי ישמעאל און עשו – דאַקעגן יעקב, וואָס ער מיט זיינע קינדער זיינען געווען אין גלות, ניט געהאַט אויף וועמען צו פאַרלאָזן זיך, ווי ער האָט גע'טענה'ט: מאין יבוא עזרי<sup>2</sup> יאמר נא ישראל, ישראל סבא<sup>3</sup>, דער אַלטער ישראל – יעקב.

ער האָט שווער געאַרבעט און, איינציטיק דערמיט, געדאַרפט באַוואַרענען, אַז די קינדער, זיין און טעכטער – צוועלף קינדער צווישן אַ גאַנצן פרעמדן פאַלק – זאָלן ניט איבערנעמען די הנהגות (לעבנס-פירונגען) פון חרן. זיי זאָלן, אדרבה, אַנזאַפן זיך מיט דער תורה, וואָס ער, דער הונדערט-יאָריקער און נאָך עלטערער טאַטע האָט איבערגענומען פון זיינע עלטערן און אור-עלטערן שם ועבר<sup>4</sup>, און געבראַכט אין דעם נייעם לאַנד פון יענער זייט ירדן – יעקב האָט עס אַלץ דורכגעזעצט. און דורכדעם דוקא אויסגעפירט: ויפרוץ האיש מאד מאד<sup>5</sup>, ער איז געוואָרן אַ גרויסער גביר פשוט אין גשמיות, און דאָס איז געווען אמת מוצלח'דיקע און גליקלעכע עשירות, וואָרום ער האָט געהאַט די נאָך גרעסערע עשירות – היתה מטתו שלימה, ער האָט אַרויסגענומען פון גלות אַלע זיינע זין און טעכטער שלימים.

ב. דער נמשל און די אַפּשפיגלונג פון דעם אַלעם פאַר אונז אין דער איצטיקער צייט – איז קלאַר.

און בנוגע צום אַלגעמיינעם מצב פון אידן, און צום ענין החינוך בפרט:

(2) תהלים קכא, א.

(3) בראשית רבה פרשה סח, יא.

(4) ב"ר סג, י. סח, ה.

(5) זע לקו"ת ר"פ וישלח. תו"ח ד"ה וישלח יעקב ס"ד.

מיר זעען אז אלע הבטחות כו' זיינען גארנישט. עזרי מעם ה'. אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, מיר קענען זיך פארלאזן מער ניט ווי אויף דעם אויבערשטן אליין, וואָס אונזער פארבונד מיט אים איז נאָר דורך תורה ומצוות.

אז מען וועט דערציען קינדער אין דער תורה-וועג פון ישראל סבא: עם לבדד ישכון – א חדר פאר זיך, א ישיבה פאר זיך, – ברוח תורת ה', וואָס מיר האָבן באַקומען פון אונזערע עלטערן און אור-עלטערן תורה ביראת שמים, אָן פשרות, דאָן וועט זיין מטתו שלימה, אז בנערנינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו.<sup>6</sup> אז משיח וועט קומען, וועלן מיר מיט באַרעכטיקטן שטאַלץ קענען זאָגן: אָט זיינען אונזערע סאָלדאַטן – אונזער אַרמיי "מיידי אין אַמעריקא", – געבאָרן און געהאָדעוועט אין אַמעריקע, אָבער – גאַנצע אידן, שלימים – גרייט צו גאולה.

ויהי רצון, אז מיר אלע זאָלן גיין אַנטקעגן משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

לקוטי שיחות ח"א ע' 63

(6) סוטה כט, א.

(7) במדבר כג, ט.

(8) שמות י, ט.

## לה

א. דערמיט וועט מען אויך פארשטיין וואָס עס שטייט דאָרט ווייטער אין מדרש: "ומה הי' אומר" (וואָס האָט יעקב געזאָגט אין דער צייט וואָס לא ששב בבית לבן?) ענטפערט אויף דעם דער מדרש: "ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים" ווי עס שטייט: "שיר המעלות וגו' יאמר נא ישראל", "ישראל" מיינט "ישראל סבא", יעקב אבינו. נאָך אַ דעה איז דאָ אין מדרש: "כל ספר תהלים הי' אומר", ער האָט געזאָגט דעם גאַנצן ספר תהלים, ווי עס שטייט: "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל", אז "ישראל סבא", יעקב אבינו, האָט געזאָגט "תהלות" צו דעם אויבערשטן.

לכאורה, וואָס פרעגט דער מדרש "מה הי' אומר", וואָס האָט ער געטאָן אין די נעכט – ער איז דאָך געווען פאַרנומען מיט היטן צאן לבן? נאָר דאָס איז זיכער, אז בכדי צו היטן צאן לבן וואָלט זיך יעקב ניט מוסר נפש געווען, נאָר ער האָט עס געטאָן צוליב מברר זיין די ניצוצות הקדושה וואָס געפינען זיך ביי לבן'ען. פרעגט אויף דעם דער מדרש: מיט וואָס פאָר אַ כוחות האָט יעקב דורכגעפירט די עבודת הברורים, אז ניט נאָר האָבן די נידעריקע ענינים פון לבן הארמי אים ניט מוריד געווען, נאָר אדרבה, ער האָט זיי אויפגעהויבן צו קדושה? און אויף דעם ענטפערט דער מדרש, אז ער האָט געזאָגט "שיר המעלות וגו' מאין יבוא עזרי", ער האָט געפילט, אז מיט אייגענע כוחות קען מען גארניט אויפטאָן,

און נאָר "מאין" דורך דעם וואָס ער איז אינגאַנצן בטל – "יבוא עזרי", וועט ער געהאַלפן ווערן, ווייל ער האָט זיך פאַרלאָזט נאָר אויף דעם אויבערשטן, "עזרי מעם ה'" – איז אים נמשך געוואָרן דער עזר, די הילף פון דעם אויבערשטן, און דאָס האָט אים געגעבן די כוחות צו מברר זיין די ניצוצות וואָס ביי לבן'ען, ווייל ער האָט מגלה געווען אין דער אַרבעט אַז דער אויבערשטער איז "עושה שמים וארץ", ער איז דער בעל הבית און גיט כח סיי אין עניני "שמים" (תורה, וואָס יעקב האָט געלערנט בבית עבר). סיי אין עניני "ארץ", אין די נידעריקע ענינים פון חרן ("חרון אף של מקום בעולם"), אין דער וועלט פון לבן הארמי.

ב. און פון די פרטי הסיפור פון יעקב אבינו האָבן מיר אויך אַן אַנווייזונג פאַר אונז, אַז בכדי צו קענען טאָן מיט וועלט דאַרף מען האָבן אַ טאַפלטע באַוואַרעניש: א) איידער מען גייט קיין חרן דאַרף מען זיך פריער אינגאַנצן געפינען אין די ד' אמות פון תורה און תפילה און ניט האָבן צו טאָן מיט וועלט, אַזוי ווי יעקב אבינו איז געווען בבית עבר – תורה און "ויפגע במקום" – ווי די חז"ל טייטשן אַז דאָס מיינט תפילה; ב) אויך ווען מען געפינט זיך שוין אין חרן און מ'אַרבעט ביי לבן'ען, דאַרף מען זיין פאַרנומען מיט עבודת הבורא, ווי זאָגן תהלים אד"ג<sup>2</sup>. און דאָן האָט מען די הילף פון דעם אויבערשטן אויף דורכפירן די שליחות צוליב וועלכער די השגחה העליונה שיקט קיין חרן.

אויך איז טעגלעכן לעבן דאַרף זיין ביי אַ אידן די זעלבע ענינים: אין אָנהויבס טאָג, איידער אַ איד גייט אַוועק צו זיינע עסקים, דאַרף ער אָפגעבן אַ משך זמן אויף תפילה און תורה. די ערשטע זאַך נאָכן אויפשטיין פון שלאָף דאַרף אַ איד דאָוונען; נאָכן דאָוונען דאַרף ער האָבן אַ קביעות צו לערנען אַ שיעור אין תורה<sup>3</sup>. און ווען ער איז שוין אַנגעזאַפט מיט תפילה און תורה, קען ער זיך דאן פאַרנעמען

(1) ברכות כו, ב. וש"נ.

(2) ראה קובץ מכתבים ע' 202, נדפס בסוף תהלים אהל יוסף יצחק. "היום יום" ט' אדר.

(3) ראה שו"ע אדמוה"ז סי' קנה סעי' א': לקבוע אותה מיד אחר התפלה.

– ואין להקשות ממה שיעקב התחיל באהלה של עבר (תורה) ואח"כ ויפגע במקום (תפלה), כי הטעם שצריך להקדים תפלה לתורה מבואר בלקו"ת פ' ברכה (צו, סע"ב) שלימוד התורה שקודם התפלה היא רק מבחי' נובלות חכמה של מעלה, וע"י קדימת היחודים שבתפלה נמשך בתורה גילוי חכמה של מעלה ממש ולא נובלות לבד. ומזה מובן, שהתועלת שבקדימת תפלה לתורה היא לאחר מ"ת דוקא: בין מצד תורה, שרק במ"ת ניתן הכח להמשיך שמן תורק ולא רק ריחות, (ראה שהש"ר פ"א ע"פ לריח שמניך) בין מצד תפלה, שרק במ"ת ביטל הגזירה דתחתונים לא יעלו למעלה (ראה שמ"ר פ"ב, ג), משא"כ בזמן האבות\*, והעבודה עולה רק עד שרש הנבראים. והנה לכאורה אפ"ל יותר מזה, דאדרבה יש מעלה בתורה של האבות (ובפרט יעקב – קו התורה) על תפלתן (וגם בתורתן שקודם התפלה) שה"ז עכ"פ ריחות מהעליון.

– אלא דלכאורה מוכח לא כן, ממה שאבות תקנו תפלות דוקא, ועד כדי כך אשר תפלות (גם שלאחר מ"ת) אבות תקנום (ברכות כו, ב), ונק' מפני כך דברי תורה (תענית כח, א). ואכ"מ.

(\* ראה בכ"ז ד"ה אמרת ה' צרופה (סי' המאמרים – קונטי ח"ב שנב, א).

מיט זיינע עסקים. און אויך ווען ער איז פארנומען אין זיינע געשעפטן, דארף זיין בלויז "יגיע כפיך", אז נאָר די "הענט" (די אויסערלעכע כוחות) זאָלן זיין אַריינגעטאָן אין דעם, אָבער די קאָפּ זאָל זיך פאַרנעמען מיט אַ פרק משניות, אַ פרק תניא, מיט זאָגן אַ קאַפּיטל תהלים אד"ג. נאָך מערער: אויך אין זיינע עסקים און אין זיין אַרבעט גופא ווען ער געפינט זיך אין וועלט דאַרף זיין קענטיק אַז ער איז אַנדערש פון די מענטשן אַרום אים – "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה", אַ איד דאַרף זיין אַלעמאַל אַפגעטיילט און אויסגעצייכנט פון דער אַרומיקער סביבה מיט זיין קדושה'דיקער הנהגה אין אַלץ וואָס ער טוט – "בכל דרכיך דעהו".

לקוטי שיחות ח"ג ע' 791

---

(4) ראה בארוכה לקוטי שיחות ח"א פ' ויקהל.

## לו

יעדער ענין אין תורה איז אַ הוראה נצחית, איז דערפון מובן, אַז כל הנ"ל איז אַ הוראה על כל זמן הגלות און אַ הוראה מיוחדת פאַר אונזער צייט, קושי הגלות, דרא דעקבתא דמשיחא:

בשעת מען טראַכט זיך אַריין אין דעם חושך הכפול והמכופל פון דרא דעקבתא דמשיחא, ביז אַז ע"פ תורה איז דאָ אַ מקום צו פרעגן "מאין יבוא עזריי", קען מען דאָך אַריינפאלן אין יאוש, ר"ל –

איז די הוראה מהאמור: וויבאלד אַז די ירידה פון אידן אין גלות (וואָס איז בדוגמת ויצא יעקב גו' וילך חרנה"2) איז בשביל העלי', כדי ס'זאָל זיין דער "יתרון האור מן החושך" און "יתרון לחכמה מן הסכלות"<sup>3</sup> – דאַרף זיין דער "אשא עיני"<sup>4</sup>, מ'דאַרף זיך צוקוקן (ובאופן פון אשא עיני) צום תכלית המכוון פון גלות, די עלי' וואָס וועט זיין בגאולה העתידה<sup>5</sup> – און דעמולט איז ניט נאָר וואָס מ'זוערט ניט נתפעל פון דעם חושך הגלות, נאָר אדרבה, מ'שטייט אין אַ מעמד ומצב פון שמחה גלוי' – "שיר המעלות".

---

(1) תהלים קכא, א (ב"ט"ו שיר המעלות). וראה ב"ר פס"ח, ב.

(2) ראה זח"א קמז, א: מוקי האי קרא בגלותא. שם כג, ב (הובא באוה"ת פרשתנו תתנד, א). ב"ר פס"ח,

יג. ובשלה"ה (רצב, ב): ענין ויצא יעקב רומז ג"כ לגלות. ע"ש.

(3) קהלת ב, יג.

(4) תהלים שם, א.

(5) להעיר מתנחומא ס"פ תולדות: אשא עיני אל ההרים . . . זה משיח בן דוד.

[ח"ו צו זאָגן אַז מען דאַרף זיין צופרידן פון דעם מעמד ומצב פון גלות און טראַכטן אַז דאָס איז אַ מעמד ומצב מתאים פאַר אידן, ח"ו – גלות איז אַן ענין פון "חושך" און "סכלות" וכו'; און אַ איד בגלות – זאָגט תורת אמת קלאַר און דייטלעך אַז ער איז אַ "בן שגלה מעל שולחן אביו המלך". און אויב דער בן פילט אַנדערש און זאָגט אַנדערש – איז פאַרשטאַנדיק די ספּעציעלע פינסטערניש און נידעריקייט פון זיין גלות.

נאָר מען דאַרף זיך אַריינטראַכטן אין דער כוונה שבזה – עס זאָל זיין "יתרון האור מן החושך" און "יתרון לחכמה מן הסכלות".

און דורך דעם ווערט נתגלה און מען פילט דעם ענטפער (אויף דער שאלה "מאין יבוא עזרי") אין דער שאלה גופא – לויטן פירוש הפנימי, אַז דער "עזר" ווערט נמשך פון בחינת "אין" – מען קען די בחינה ניט באַגרייפן, זי איז העכער פון שכל והבנה וכו', פון "שמות" –

און דער "עזר" ווערט נמשך אויך אין סדר השתלשלות, און בגילוי און איז פועל דאָרט – "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ"<sup>8</sup>, ביז אין שמים וארץ כפשוטם.

לקוטי שיחות ח"כ ע' 127

(6) ברכות ג, סע"א: אשרי המלך כו' לאב כו' לבנים כו'.

(7) ראה לקו"ת שלח נא, א (מזח"ג קכט, א) – דבחי' אין הוא למעלה משם הוי'. וראה לקו"ת שמע"צ (צ,

ב) בענין מאין יבא עזרי.

(8) תהלים שם, ב. וראה לקו"ת שמע"צ שם.

## לז

א. די הוראה דערפון אין עבודת האדם:

בשעת אידן געפינען זיך אין גלות, ד.ה. אז בנו יחידו פון מלך מלכי המלכים הקב"ה געפינט זיך אין גלות, און אין אַ חושך כפול ומכופל, ביז אין "צוק העתים" (ווי דער אַלטער רבי ברענגט דעם לשון אין אגה"ק בכ"מ<sup>1</sup>), מ'געפינט זיך אין אַ מעמד ומצב של מצוקה – ווערט די שאלה: ווי אַזוי וועט מען קענען דורכמאַכן און ביישטיין דעם ענין הגלות!?

ביז אַז עס ווערט די שאלה: "מאין יבוא עזרי" (וואס דער פסוק שטייט אין איינע פון די "ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים"<sup>2</sup>)!?

(1) רסט"ז. ועוד.

(2) תהלים קכא, א. וראה ב"ר פס"ח, ב.

וואָס דאָס איז דאָך אַ שאלה וואָס ווערט געבראַכט אין "תורת אמת" – ע"ד די שאלה וואָס ווערט געבראַכט אין תורה בנוגע צו שנת השמיטה, "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית"<sup>3</sup>, וואָס אַ שאלה געבראַכט אין תורת אמת, איז אַ שאלה וואָס האָט אַן אָרט אין תורה.<sup>4</sup>

מען איז ניט שולל אז עס איז ניטאָ וואָס צו פרעגן די שאלה פון "מה נאכל", דערפאַר וואָס מ'דאַרף זיך פאַרלאָזן אויפן אויבערשטן – וואָרום "אין סומכין על הנס"<sup>5</sup>, ער גלויבט באמונה שלימה אין דעם אויבערשטן, אָבער אעפ"כ האָט ער דעם ציווי אַז ער דאַרף טאָן ענינים ע"פ דרך הטבע, און דערפאַר איז דאָס אַ שאלה וואָס האָט אַן אָרט אין תורה.

און תורה דאַרף ענטפערן אויף דער שאלה – "וצויתני את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים"<sup>6</sup>, ניט קיין ענין פון "וצויתני את ברכתי לכם" סתם, נאָר "בשנה הששית" דוקא, וואָס דעמולט איז (דאָ דער ציווי פון) "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך", וועט אין דערויף זיין די ברכה פון דעם אויבערשטן, ביז אַז "ועשת את התבואה לשלש השנים".

ועד"ז בנדו"ד – תורה פרעגט אין נאָמען פון אַ אידן "מאין יבוא עזרי"?!

ב. אויף דערויף זאָגט מען אַ אידן, אַז ווי אַזוי קען מען דורכגיין און דורכמאַכן דעם ענין הגלות – דורך די "ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים", און דורך "כל ספר תהלים", ע"ד ווי ס'איז געווען באַ יעקב אבינו<sup>7</sup>.

און מ'ברענגט די ראי' אויף דערויף (אויך) דערפון וואָס עס שטייט "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל" – כידוע תורת הבעש"ט בזה<sup>8</sup>, אַז דער אויבערשטער מצ"ע איז "ואתה קדוש", קדוש ומובדל פון עולמות, און כדי אַז ס'זאל זיין "יושב", ער זאָל נמשך ווערן למטה (די המשכה למטה ביז אין אַן אופן אַז זי ווערט אָנגערופן ישיבה<sup>9</sup>) – ווערט דאָס אויפגעטאָן דורך "תהלות ישראל", דורך דעם וואָס אידן לויבן דעם אויבערשטן, זאָגנדיק ברוך השם און געלויבט דער אויבערשטער<sup>10</sup>,

(3) בהר כה, כ.

(4) ראה – בענינו – לקו"ש ח"א ע' 107.

(5) ראה פסחים סד, ב.

(6) בהר שם, כא.

(7) שבחי' האבות ישנה אצל כל אחד מישראל – ת"א ר"פ וארא.

(8) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות אות מז. וש"נ.

(9) לקו"ת קדושים כט, ג. ועוד.

(10) ראה גם כש"ט שם אות קצו. וש"נ.



[וואָס ווען מ'זאָגט "ברוך השם", איז "השם" אַ כינוי בלה"ק פון די שמות הקדושים, ווען מ'זאָגט אבער "געלויבט דער אויבערשטער", איז עס בכלל ניט בלה"ק, ס'איז אַ וואָרט אין לע"ז, און אעפ"כ זאָגט מען אַז דורך דעם וואָס אידן זאָגן "געלויבט דער אויבערשטער", ווערט אויפגעטאָן אַז "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל".]

און דעמולט האָט מען דעם ענטפער אויף דער שאלה "מאין יבוא עזרי" – דער עזר קומט פון (דער דרגא פון) "אין", כמבואר בכ"מ<sup>11</sup> אַז "אין" איז נאָך העכער פון אַלע שמות הקדושים,

און פון דאָרטן ווערט דאָס נמשך און עס קומט אראָפּ למטה, ביז – אין "עזרי מעם ה' עושה) שמים וארץ"<sup>12</sup>.

לקוטי שיחות ח"כ ע' 403

---

(11) ראה לקו"ת שלח נא, א (מזח"ג קכט, א), דבחי' אין הוא למעלה משם הוי'. וראה לקו"ת שמע"צ צ, ב בענין מאין יבוא עזרי.  
(12) תהלים שם, ב. וראה ב"ר שם.

## לח

פרעגט ער דאך א קשיא, וואס וועט זיין מיט פרנסה, מאין יבוא עזרי? איז אויף דעם דער תירוץ מאין יבוא עזרי, אז ער וועט מבטל זיין שכל, זיין טעם ודעת, און טאן ווי דער רבי האט געהייסן וואס דאס איז בחי' אין, וועט אים שוין דער אויבערשטער משפיע זיין ניט נאר אין רוחניות נאר אויך אין גשמיות, ווארום וויבאלד דער רבי האט אים אזוי געהייסן וועט ער אים שוין פארזארגן, ווי און וואס איז ניט אונזער געשעפט, מ'דארף נאר טאן ווי דער רבי האט געהייסן . . . וואס יעמאלט איז מאין יבוא עזרי.

שיחת ש"פ וישב ה'תשי"א<sup>1</sup>

---

(1) הנחה בלתי מוגה.

## לט

א. אויף "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים" שטעלן זיך מפרשים<sup>1</sup> אויף דעם וואס דער קאפיטל הויבט זיך אן מיט "שיר למעלות", מיט א למ"ד, ניט "שיר המעלות" (מיט א ה"א), ווי די איבעריקע פון די ט"ו "שיר המעלות"<sup>2</sup> הויבן זיך אן.

---

(1) פרש"י, רד"ק, אלשיך ומצו"צ עה"פ.  
(2) ראה סוכה נג, א"ב.

והביאור בזה:

עס שטייט אין ילקוט שמעוני עה"פ, אז "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים"  
גייט אויף מלך המשיח,

און אין מדרש תהלים עה"פ טייטשט ער אפ "שיר למעלות" – וואס עס ווייזט  
אויס אז דער אפטייטש איז מיוסד אויף דעם שינוי וואס דא שטייט "שיר למעלות"  
(ניט "שיר המעלות") – "דוד אמר שיר למעלות משנתת עלינו מעלה זו אין אנו  
יורדין, משיושיענו ממלכות עשו שוב אין אנו יורדין עוד לשעבוד מלכות כו":

אזוי איז דאך נאך יעדער עלי', נאך יעדער גאולה, געווען א ירידה, א גלות;  
משא"כ "שיר למעלות" איז פארבונדן מיט דער גאולה ע"י משיח צדקנו, וואס זי  
איז א גאולה שאין אחרי' גלות<sup>3</sup>, אן עלי' שאין אחרי' ירידה ח"ו.

און דער חיד"א<sup>4</sup> איז מוסיף (אויפן ילקוט שמעוני), אז מיטן למ"ד פון "שיר)  
למעלות", איז 'רמז ל' מעלות שיהי' למשיח, והמשיח בא מיהודה"<sup>5</sup>.

און ער אין מפרש אז "נקט למעלות רמז שהמל' נקנית בל' מעלות". וואס  
דער ענין המלכות בשלימותה. ביז "והיתה לה' המלוכה". איז פארבונדן מיט  
מלכא משיחא.

[ס'איז אויך דא א נפלא'דיקע רש"י אין תהלים על הכתוב ("שיר למעלות"),  
וואס אין כאן מקומו להאריך בזה].

ב. וואס דאס קומט אויך בהמשך להמבואר לעיל, אז מ'טענה'ט דאך אז  
"החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", איז ווי קען מען זיין בשמחה וכו' –

זאגט מען אז אדרבה: וויבאלד אז מ'האט איצטער די סימנים וואס שטייען  
אין סוף מסכת סוטה – איז דאס א הוכחה אז "הנה זה עומד אחר כתלינו משגיח  
מן החלונות מציץ מן החרכים", אז עס זיינען געבליבן בלויז רגעים ספורים צו  
דעם "שיר למעלות", די עלי' שאין אחרי' ירידה.

וואס דערפאר דארף מען זיין בשמחה.

וואס דער עצם ענין וואס מ'האט געזאגט די ט"ו "שיר המעלות" איז דאס  
בפשטות געווען פארבונדן מיט שמחה:

(3) ראה גם תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.

(4) בספרו "יוסף תהלות" לתהלים מזמור קכא.

(5) ראה ת"א ופרש"י עה"פ ויחי מט, י. תנחומא ויחי י. ועוד.

(6) אבות פ"ה מ"ו.

(7) שה"ש ב. ט. וראה לקו"ש ח"ז ע' 104 הע' 38.

סיי דאס וואס דוד המלך האט עס געזאגט אין תהלים, כמובן פון דעם לשון "שיר", וואס "שיר" איז דאך פארבונדן מיט שמחה, כמרז"ל<sup>8</sup> "אין אומרים שירה אלא על היין . . המשמח אלקים ואנשים";

ועאכו"כ בשעת די לויים האבן געזאגט די ט"ו "שיר המעלות" ווען זיי זיינען געשטאנען אויף די "חמש עשרה מעלות", וואס דאס איז געווען בשמחה בית השואבה.

שיחת כ' מרחשון ה'תשמ"א<sup>10</sup>

---

8) ברכות לה, א.

9) סוכה שם.

10) הנחה בלתי מוגה.

## מ

ומ"ש מאין יבוא עזרי. הנה ידוע הפירוש ע"פ חסידות, שזהו לא רק שאלה אלא גם המענה שמאין היינו עתיקא קדישא, דלית שמאלא בהאי עתיקא ובמילא ממשיך טוב מבלי העלמות והסתרים והוא הנותן עזר בכל מצב בכל זמן ובכל מקום (ראה זהר הקדוש פ' בשלח ס"ד ע"ב, פ' שלח קנ"ח ע"ב) ומבואר בלקו"ת שמע"צ צ, ב.

אג"ק ח"ז ע' רלא

## מא

. . . ובהנוגע לסיום מכתבו, שעדיין לא מצא שום מקור פרנסה, – בודאי במח"כ, לא דייק בביטוי האמור, שהרי ברור הדבר, ואומרים זה בשם ומלכות, אשר ה' אלקינו מלך העולם הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים וכו', ואף שברכת המזון מן התורה אבל לא הנוסחא, הנה נוסף על אשר ערבים דברי סופרים וחומר בד"ס, הרי נוסח דברכה ראשונה דברכת המזון נתקן ע"י משה רבנו, מקבל הראשון של התורה, רעיא מהימנא של כל בני ישראל בכל הדורות עד הים, א"ת הים אלא היום, האחרון (ספרי עה"פ שם).

אלא שלימוד זכות על הביטוי, שגם יעקב אבינו נשא עיניו אל ההרים מאין יבוא עזרי, אבל כמובן אין זה מספיק, שהרי סיפור ע"ד יעקב אבינו הוא סיפור ע"מ להורות לכל הבאים אחריו, שבאם מי שהוא יעמיד השאלה, תשובה מוכנה מאבינו יעקב – עזרי מעם ה'.

אג"ק ח"ז ע' כט

## מב

### שאלה שהיא מענה

א. מה שכתוב "מאין יבוא עזרי", הנה ידוע הפירוש על פי פנימיות הענינים: שזהו לא רק שאלה, אלא גם מענה, ש"מאין" – עתיקא קדישא, דלית שמאלא בהאי עתיקא<sup>3</sup>, "יבוא עזרי" – נמשך טוב בלי העלמות והסתרים, והוא הנותן עזר בכל מצב בכל זמן ובכל מקום<sup>4</sup>.

### עזרה בכל מצב

ב. כאשר יהודי נמצא במעמד ומצב של גלות, מתעורר אצלו שאלה "מאין יבוא עזרי", והמענה הוא "עזרי מעם הוי' עושה שמים וארץ". כלומר, מכיון שהקב"ה הוא "עושה (שמים וארץ)" – בלשון הווה, וכתורת הבעש"ט<sup>5</sup> עה"פ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים – דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים . . (כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחוזרות למקורן, היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל)". הרי כשם שתחילת הבריאה היתה "בשביל ישראל", כן גם עתה, השמים והארץ וכל צבאם הם "בשביל ישראל". ואם כן אין לו סיבה לדאוג, שכן "עזרי מעם הוי'". ועוד זאת, מאחר שה' הוא "עושה שמים וארץ" הרי גם ה"שמים והארץ" (שכוללים כל עניני העולם, ברוחניות ("שמים") ובגשמיות ("וארץ")) עוזרים ומסייעים לו בכל הענינים.

וענין זה (שכל עניני העולם עוזרים ומסייעים ליהודי כפי צרכיו) הוא כבר עתה, בזמן הגלות, שהרי הקב"ה תמיד "עושה שמים וארץ", אבל השלימות שבזה יהי' בגאולה האמיתית והשלימה, כאשר "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"<sup>6</sup>, תיכף ומיד ממש<sup>7</sup>.

תהלות מנחם עה"פ

- (1) לקו"ת שמע"צ צ, ב.
- (2) ראה זח"ב סד, ב "עתיקא סתימאה דכל סתימין דאקרי אין". וראה שם גם ח"ג קנח, ב.
- (3) שם ח"ג קכט, א.
- (4) מאג"ק ח"ז ע' רלא (אגרת ב'צג).
- (5) שעהוה"א בתחילתו.
- (6) תהלים קיט, פט. וראה "תהלות מנחם" עה"פ.
- (7) פרש"י בראשית א, א.
- (8) ישעי' מט, כג.
- (9) משיחת ליל ג' דחה"ס ה'תשמ"ג.

## מפרשים על המזמור

(א) שִׁיר לְמַעֲלוֹת אֲשָׁא עֵינֵי אֱלֹהֵהֶרִים מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי:

רש"י: (שיר למעלות. הפשט כשהיו הלויים מתחילין לעלות במעלות אמרו שיר זה אע"פ שזה השיר לא נכתב בראשונה אין מוקדם ומאוחר) (ס"א מצאתי):

שיר למעלות. רמז במזמור שני למעלות העולות לצדיקים לעתיד לבא מתחת עץ החיים לכסא הכבוד דתניא בספרי שיר המעלות אין כתוב כאן אלא שיר למעלות שיר למי שעתיד לעשות מעלות לצדיקים לעתיד לבא, וזהו שיסד הקליר (בסילוק דיוצר של יום ב' דסוכות שיסד ר' אליעזר הקליר שהוא בנו של רשב"י בחגיגה פ' אין דורשין ע"ש) ומתחתיה שלשים מעלות זו למעלה מזו עד כסא הכבוד טסות ועולות בשיח נעימות שיר המעלות:

מצודת דוד: **אשא עיני**. דרך המצפה על העוזרים לעלות על ההרים ונושא עיניו למרחוק לראות מאין יבואו:

מצודת ציון: **למעלות**. כמו המעלות והלמ"ד במקום ה"א הידיעה: אל ההרים. כמו על ההרים מאין. מאיזה מקום וכן מאין אתם (בראשית כט):

אבן עזרא: שיר המעלות – נועם פיוט תחלתו למעלות וזה נאמר על ישראל שהיו במצור ובמצוק, או על בני גלותינו: אשא – מנהג כל שהוא במצור לשאת עיניו, אולי יבואו עוזרים לו להרחיק האויב ומלת מאין באה, כמו אנה אנחנו עולים ואין כמוהו, הן כולכם מאין וזאת הגזרה לא מצאנוה בחסרון מ"ם.

רד"ק: שיר למעלות. זה לבדו עם למ"ד והלמ"ד במקום ה"א הידיעה והוא כמו המעלות, ויש בו דרש שיר למעלות שיר למאה מעלות, והוא כענין הדרש שכתבנו למעלה: **אשא**. כמו המצפה עזר מרחוק שעולה על ההרים ונושא עיניו אילך ואילך אם יבאו לי עוזרים: **ואל ההרים**. כמו על ההרים: **עזרי**. אם אשא עיני אל ההרים לא יועיל לי כלום כי אין לי עזר אלא מעם ה' ואליו אשא עיני כי הוא יעזרנו ויקבצנו מן הגוים כי הוא עושה שמים וארץ והכל בידו לעשות מה שירצה:

(ב) עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ:

מצודת דוד: **עזרי**. ר"ל אבל לא מצאתי עזר רק מה' וגו':

עזרי – בדרך נבואה או על דרך תקוה אין לי צורך לעזרת אדם, כי אם לעזרת השם לבד שהוא עושה העליונים והארץ השפלה.